SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
24/2012
23. jún 2012

ZALOŽIL ĽUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845 VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ Cena 0,50 €

Poslanecký mandát - dobrý džob? **Strana 4.**

Zlaté padáky Jána Figeľa **Strana 5.**

Sociálny štát už neexistuje **Strana 6.**

Americký Slovák Ján Vacval **Strana 10.**

Zo života Matice slovenskej **Strana 11. - 12.**

SLOVO O SLOVENSKU

Na sklonku júna mávam zvláštne pocity. Možno je to aj tým, že sa mi akoby z diaľky stále ozýva tiché volanie prázdnin. Určite nie som sám, v kom ostal kúsoček školáka tešiaceho sa na čas zázrakov, voľna a ako spieva klasik na čas zrelých malín. Samozrejme, pre nás dospelých je to skôr obdobie, keď skloňujeme slovíčko dovolenka. To je odvodené nielen od toho, že nám niečo „dovolia“, ale v poslednom čase najmä od toho, či si to budeme môcť dovoliť. Máme tu na Slovensku stále početnú armádu ľudí, ktorí snívajú najmä o práci. Akejkoľvek. Nedobrovoľnej dovolenky si užili ažaž. No aj tí, ktorí majú to šťastie a môžu si naplánovať letnú dovolenku, začínajú rozmýšľať. Preč sú zrejme časy spred niekoľkých rokov, keď si našinec v eufórii z očakávaných svetlých zajtrajškov neváhal vziať úver, aby sa na týždeň či dva pozrel do dákej poriadne exotickej destinácie. Dnes je situácia pre väčšinu dovolenky chtivých ľudí iná. Slovo „kríza“, ktoré ako džina z fľaše vypustili nenásytné a nezodpovedné nadnárodné korporácie, núti k opatrnosti. Existuje však riešenie. Minulé leto som sa pracovne túlal zemplínskymi nížinami, aby som si potom dovolil oddych u priateľa v Slovenskom raji. Býval som v chatke, ktorú postavil pred osemdesiatimi rokmi jeden z prvých priekopníkov turistiky v tomto nádhernom kraji. No a napokon som skončil v Bardejove, kde som v centre mesta dýchal atmosféru stredovekého klenotu zo zoznamu UNESCO. Môžem smelo povedať, že zážitkov som mal na niekoľko reportáží a azda aj na poviedkovú knihu. Ja viem, že ctiteľom päťhviezdičkových hotelov a bielych pláží sa to možno zdá prízemné. Avšak je to viac ako alternatíva. Objavujme to naše Slovensko. Nie preto, že by sme azda nemali ani len na susedné a pohostinné Chorvátsko. Ale preto, aby sme ho poznali, precítili a pomohli zlepšiť veci, ktoré sa zlepšiť dajú. Prajem vám príjemné leto.

Maroš M. BANČEJ

R - 2012030

NEOGRAFIA MARTIN
www.neografia.sk

ISSN 0862-8823
24
9 770862 882007

Finančne podvyživené obce mali platiť za spev detí na besiedke

Výpalné za porušenie autorského práva

BRATISLAVA (Alexander GOCZ – Foto: autor, www.hudba.sk) – Na pódium Miestneho kultúrneho strediska v Pohorelej sa postavili deti, aby pri príležitosti Dňa matiek zaspievali svojim rodičom a rodinným známym niekoľko ľudových pesničiek. Keď po slávnosti odchádzali hrdí rodičia a natešené deti domov, ani vo sne by im neprišlo na um, že čochvíľa príde na miestny úrad faktúra od Slovenského ochranného zväzu autorského (SOZA) na 62 eur.

Celá kauza prebehla médiami a vyvolala oprávnenú búrku nevôle. V prípade obce Pohorelá išlo vlastne o dve akcie – Deň matiek v máji 2011 a Mikuláš v decembri v tom istom roku. Na oboch detských besiedkach zazneli známe ľudové pesničky, aké sa v danom regióne spievajú už odnepamäti. Malí speváci sa snažili predviesť svoje spevácke umenie rodičom a príbuzným, vďační diváci ich odmenili potleskom a po programe azda aj malinovkou a koláčikom. Určite ich však skromné občerstvenie stálo oveľa menej ako faktúra od SOZA, ktorá starostu obce Pohorelá Jozefa Kalmana šokovala pred niekoľkými dňami. Znela na 62 eur a 40 centov, pričom nechýbali varovné slová o tom, že ak ju obec nevyplatí, príde na rad súdne konanie „za porušenie autorského práva“, a teda aj následná exekúcia. Richtár z Pohorelej sa rozhodol nezaplatiť a pri ďalších nárokoch od SOZA sa aj súdiť. Útechou mu mohlo byť vedomie, že napríklad aj starosta rázovitej obce Heľpa sa dostal do rovnakých problémov. Aj tu deti spievali na podujatí pre rodičov a miestnych obyvateľov ľudové pesničky, možno že aj tú známu Tota Heľpa, a tak isto sa dočkali faktúry. Z občianskeho združenia založeného s cieľom chrániť práva umelcov sa náhle vykľula arogantná organizácia schopná vymáhať „výpalné“ aj v prípadoch, kde deti iniciatívne spievajú ľudové pesničky, teda nadväzujú na národné kultúrne dedičstvo. Do kauzy sa napokon vložilo MK SR a minister kultúry Marek Maďarič označil tieto prípady za poľutovaniahodné.

(Viac na 2. strane)

Šéf SOZA Vladimír Repčík zaskočil aj ministra kultúry.

Blíži sa vyvrcholenie Národných matičných slávností

Matica slovenská otvorila dvere verejnosti

MARTIN (el, mb – Foto: Monika BABALOVÁ) – Matica slovenská zorganizovala v rámci Národných matičných slávností 15. júna 2012 Deň otvorených dverí v MS. Pre návštevníkov pripravila pestrý program, ktorého súčasťou bolo vystúpenie Turčianskych mažoretiek, domácich a zahraničných folklórnych súborov.

Pred budovou martinskej Matice tancovali mladí folkloristi.

Deň otvorených dverí uviedli na nádvorí II. budovy Matice slovenskej kultúrne vystúpenia, ktoré boli zároveň aj súčasťou Turčianskych slávností folklóru. Začali sa napoludnie a počas nich a aj neskôr, až do podvečera, si návštevníci mohli pozrieť ukážky ľudových remesiel, tvorivé dielne a vystúpenia ďalších folklórnych skupín i sólistov (DFS Turiec pri CVČ Kamarát v Martine, Fsk Podhradie a Podhradská muzika, DFS Vienok Kisáč Srbsko).

Súčasťou programu boli ukážky ľudových remesiel a tvorivé dielne. Pre návštevníkov bola veľmi atraktívna aj prehliadka druhej budovy Matice slovenskej, počas ktorej ich lektori odborným výkladom oboznámili s fungovaním jednotlivých pracovísk. Slávnostné vyvrcholenie Národných matičných slávností sa uskutoční 8. júla 2012 v martinskom amfiteátri. Okrem predstaviteľov Matice slovenskej sa na ňom zúčastnia mnohé osobnosti slovenského politického, spoločenského a kultúrneho života. Spomedzi účinkujúcich sa predstaví Umelecký súbor Lúčnica, orchester Zlaté husle a sólisti opery SND Ján Babjak, Jolana Fogašová, Ivan Ožvát, hudobné skupiny Gladiátor, Desmod, Dara Rolins a mnohí ďalší. Súčasťou podujatia je pestrý sprievodný program pre všetky vekové kategórie a tiež príležitosť prispieť najvzácnejšou tekutinou k záchrane života Slovákov počas Matičnej kvapky krvi. Dobrovoľné vstupné bude venované na záchranu hradu Krásna Hôrka. V nedeľu 8. júla sa uskutoční slávnostná bohoslužba a svätá omša v kostoloch v Martine.

3 OTÁZKY PRE: Matúša OĽHU, rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici

● Akadémia, ktorá rozšírila možnosti slovenských študentov a záujemcov, sa chystá na výročie...

Akadémia bude mať pätnásť rokov. Možno sa to nezdá veľa, ale mesto si zvyklo na túto vysokú školu. Stala sa príťažlivou a dobre sa cíti v meste pod Urpínom. Zrástli sme sa – a to je veľmi dôležité. Keď sme začínali, bolo to spojené s otázkami, tie sa dnes nekladú. Škola totiž rozširuje umenovedné obzory.

● Súdiac podľa výzoru je táto vysoká škola úspešná aj v manažovaní eurofondov.

Fondy z programu rozvoja infraštruktúry vysokých škôl pomohli podstatným spôsobom zlepšiť vybavenie školy najmä o informačné technológie. Podarilo sa získať aj majstrovské hudobné nástroje, vybaviť scénickou, svetelnou a zvukovou technikou divadelné štúdio či zariadiť ateliéry pre katedru nových médií na Fakulte výtvarných umení. V programe Erasmus, ktorý podporuje mobilitu študentov, patríme na Slovensku medzi najefektívnejších.

● Akadémia sa včlenila do slovenského akademického života, ale jedným z cieľov je včleniť sa do mesta a okolia...

Verejnosti je známe aj Divadlo AU BB. Poskytuje rôznorodé možnosti našim študentom. Repertoár je pestrý, aby mali možnosť využiť štúdium naplno v praxi. Chýba však trvalá činoherná scéna. Popri Štátnej opere by sa mal zriadiť činoherný súbor. V meste pritom sú objekty, ktoré by sa dali využiť. Nezabúdame, že Banská Bystrica je mesto študentov – len na partnerskej Univerzite Mateja Bela ich študuje vyše trinásťtisíc. Na zriadenie činohry by prispelo ministerstvo kultúry (nie mesto ani Banskobystrický samosprávny kraj), čím by sa odstránila disproporcia v prerozdelení štátnych regionálnych prostriedkov na kultúru, v čom práve stredoslovenský kraj trpí zjavnou diskrimináciou.

Zhováral sa Dušan D. KERNÝ

Finančne podvyživené obce mali platiť za spev detí na besiedke

Výpalné za porušenie autorského práva

(Dokončenie z 1. strany) – Faktúry dotknuté obce nemusia uhradiť, no čo je najdôležitejšie, ministerstvo kultúry rázne začalo proces zmeny zákona, ktorý takým kocúrkovským sporom v budúcnosti zabráni. Keď došli na obecné úrady v Pohorelej a v Heľpe faktúry za vystúpenie detí, ktoré na besiedkach spievali tradičné ľudové piesne, bol to nielen pre richtárov spomínaných obcí, ale aj pre väčšinu zdravo rozmýšľajúcich občanov šok. Ešte väčší šok ich čakal, keď sa po niekoľkých dňoch mlčania vyjadril k celému problému riaditeľ SOZA Vladimír Repčík. Najprv tvrdil, že všetko je v súlade so zákonom, potom obrátil a začal hovoriť o nedorozumení, ktoré vzniklo zo zle vyplnených hlásení od usporiadateľov. Pravda je však zrejme niekde inde.

Najprv vysvetlíme, čo sa skrýva za skratkou SOZA. Slovenský ochranný zväz autorský je právnická osoba, neziskové občianske združenie autorov a vydavateľov hudobných diel podľa zák. č. 83/1990 Zb. Toto združenie predstavuje záujmovú samosprávu, ktorou si nositelia majetkových práv prostredníctvom zvolených orgánov spravujú majetkové záujmy spoločenstva ako celku. V súlade s oprávnením MK SR spravujeme na území Slovenska majetkové autorské práva k hudbe z celého sveta, vykonávame kolektívnu správu práv podľa Autorského zákona.

■ ČUDNÉ PRAKTIKY

Toľko úvodný text z oficiálnej stránky SOZA. V praxi to znamená, že tejto organizácii platí majiteľ podniku, kde znie reprodukovaná hudba, ale aj majiteľ klubu, kde sa hrá živá muzika. SOZE platia komerčné či verejnoprávne stanice aj usporiadatelia koncertov a festivalov. Aby to nebolo málo, vždy, keď si kúpite čistý CD či DVD nosič, napaľovacie zariadenie, USB kľúč alebo kartu, odchádza určité percento peniažkov pre SOZA. V konečnom dôsledku ide o niekoľko miliónov eur ročne, ktoré by organizácia mala rozdeliť autorom, ktorých zastupuje. Mala...

Už niekoľko rokov zaznievajú hlasy, že SOZA sa zmenila z ochrancu autorských práv na neprehľadnú organizáciu, v ktorej sa pevne zabetónovala skupina „privilegovaných“. Tá neustále vymýšľa nové a sofistikované metódy, ako vytiahnuť zo súkromných i podnikateľských subjektov peniaze. Prípad Pohorelá a Heľpa, keď sa snažila spoplatniť pôvodné neupravované ľudové piesne, je len vrcholom ľadovca. Výhovorky typu, že deti mohli spievať aj úpravu ľudovej piesne od Cikkera či Andrašovana, sú jednoducho smiešne a aj sám riaditeľ Repčík od nich rýchlo upustil. Na druhej strane sedem miliónov eur na poplatkoch sú veľkým lákadlom. A kto sa začne dožadovať transparentného vyúčtovania, skončí ako gitarista, skladateľ a producent Peci Uherčík, ktorého v roku 2007 zo SOZA protiprávne vylúčili „za poškodzovanie dobrého mena a ohováranie“.

■ RIEŠENIE SA NAŠLO

Ministerstvo kultúry SR našlo rýchle legislatívne riešenie, ktoré by už koncom tohto roka malo zabrániť opakovaniu prípadov, aké sa stali medzi SOZA a obcami Pohorelá či Heľpa. Cez poslanecký návrh na júlovú schôdzu parlamentu posunie novelu autorského zákona, ktorá umožní usporiadateľovi verejného kultúrneho podujatia aj v prípade, že si vopred nesplní oznamovaciu povinnosť, dodatočne preukázať, že na jeho kultúrnej akcii nepoužil chránené diela. Organizácia kolektívnej správy, ako je napríklad SOZA, potom nebude môcť od neho vymáhať žiadne platby súvisiace s touto akciou. Povedal na nedávnej tlačovej besede minister kultúry Marek Maďarič. Ak by bol legislatívny proces bez problémov, mohla by táto zmena platiť najskôr na jeseň. Ešte predtým si však treba posvietiť na občianske združenie, ktoré neváha spoplatňovať deti spievajúce folklór.

Demonštrácia proti nelogickým praktikám SOZA.

Zlatú medailu Matice slovenskej odovzdal jej predseda M. Tkáč (vľavo).

Laudácio Jána Čomaja k osemdesiatinám reportéra Jána Smolca

Národné povedomie a sociálne cítenie

Jánovi Smolcovi, spisovateľovi, publicistovi, politikovi, bojovníkovi za slovenskú štátnosť, matičiarovi a autorovi Slovenských národných novín, odovzdal predseda Matice slovenskej Marián Tkáč Zlatú medailu pri príležitosti jeho osemdesiatych narodenín, ktorých sa dožil 12. júna 2012. Na priateľskom stretnutí sa mu prihovoril jeho priateľ a kolega Ján Čomaj:

„Kedykoľvek, keď si pomyslím na Jana Smolca, mám pocit, akoby sme boli dvojičky. Viem, je medzi nami pár rozdielov, napríklad ktovie, či sa osemdesiatin dožijem, alebo v tom, že Jano žije s jednou a tou istou stíhačkou už od Chruščova, jednoducho to bude tým, že nie sme jednovaječní.

V bludisku poprevratových rokov sme sa síce nestratili, iba sem-tam vošli do slepej chodbičky, pravda, vždy v dobrom presvedčení a nádeji kráčali ďalej a našli východ i východiská, zatiaľ čo iní zbohatli. Dobre im tak. Dôležité je, že sme sa ani v tomto labyrinte, čo stratil akúkoľvek logiku, nestratili my. Hádam nebudem patetický ani oficiózny, ak poviem, že orientáciu nám po celé tie roky - prvých dvadsať, čo sme dospievali, druhých dvadsať, čo sme robili a nadchýnali sa, tretích dvadsať, čo sme pretrpeli, a posledných dvadsať, čo sme sa nádejali, že sa dá rozum presadiť - robilo národné povedomie a potreba slovenskej štátnosti na jednej strane a na strane druhej sociálne cítenie, ktoré logicky patrí k človeku, ak len ten človek nie je hrabivec.

Teba sa istotne nemusím pýtať o dovolenie pripomenúť našu paralelu – a naše milé okolie to pretrpí. V polovici päťdesiatych rokov sme prišli do denníka Smena ako mladá novinárska krv práve sa vzdelávajúcich mladíkov. Našťastie tam pracovali ľudia, čo odhadli, kto je kto. Leopold Podstupka a po ňom Anton Kurina. Starší kolegovia – Vladimír Ferko, Gavril Gryzlov, Slavo Kalný. Vynikajúci redakčný kolektív – Igor Mráz, Jozef Kšiňan, Richard Blech, Pavol Koyš, Jarka Blažková, Jano Škamla, Laco Ťažký, Hana Ponická, Tibor Procházka, Oto Fullop, Roman Košťa, Jožo Dunajovec, Milan Vároš, čo meno, to pojem v slovenskej žurnalistike. Nestratili sme sa medzi nimi, aj keď sme boli ešte chachari. Stali sme sa šľachtou, lebo tak sa to vtedy bralo, voľnými lietajúcimi reportérmi, mali sme pridelené autá a fotografov, boli sme všade, kde bolo treba byť, a nepísali sme odtiaľ len správy, to bol nanajvýš flesh, ale vzápätí nasledovali celé strany literárne spracovaných reportáží, ktoré dovtedy písali len Mňačko a Kaliský, ale do týždenníkov alebo do kníh, a my sme boli sviežim denníkom, ktorý chcel byť so všetkým na trhu prvý. Toto je, Janko, najväčšia vec, ktorú sme, tridsaťroční, v slovenskej tlači spôsobili. A keď sa nám to málilo, vymysleli sme si Smenu na nedeľu, raz som ju viedol ja, aby si ty mohol písať, potom ty, aby som si vydal Počmáraný život, potom ešte chvíľu ja a potom nás svorne kopli do zadku. Smena na nedeľu bola naším druhým prínosom.

Lenže teraz neviem, na koho som to vlastne pripravoval laudácio! Tak radšej skončím. Tých dvadsať rokov normalizácie spomínať netreba. A posledných dvadsať rokov každý, kto tu sedí a kto nás chvíľami číta, si veľmi dobre pamätá. Ak by sme si z týchto čias mohli čosi vyčítať, museli by sme to vyčítať predovšetkým tomu, kto úsilie za slovenskú štátnosť a prosperitu mladej republiky vymenil za vlastné megalomanstvo aj s miliónmi, ktoré k tomu patria.“

VŠIMLI SME SI

Zobrali sme Čechom dušu?

V slovenských kostoloch je bežne dostupná česká katolícka tlač. V ostatnom čase venuje veľký priestor ateizmu. Niektoré články sú podnetné, iné priam šokujúce. Český ateizmus je charakteristický fenomén spoločnosti. Zaoberal sa ním aj Jaroslav Šebek v článku O koreňoch a dôvodoch českého neverectva (Katolický týdeník 22/2012).

Pre pochopenie súčasného stavu ponúka pohľad na vývoj duchovnej podoby národa za posledných dvesto rokov. Ako ináč, časť zodpovednosti za nezáujem o vieru k Bohu prisudzuje komunistickému dedičstvu. Ďalej Francúzskej revolúcii, ktorá spôsobila, že viera v Česku skĺzavala do formálneho plnenia predpisov. K tomu nie príliš veľký intelektuálny rozhľad kňazov a spojenie trónu a oltára malo tiež, podľa Šebeka, negatívnu odozvu vo verejnosti.

Autor priznáva, že už pred rokom 1918 v českých zemiach ovládali politickú scénu liberálne a socialistické prúdy odvolávajúce sa na pokrokové tradície, ktoré symbolizovali najmä príbehy z čias husitstva a reformácie. Začiatok existencie československého štátu bol podľa autora v znamení množstva protikatolíckych kampaní. Neuvádza však, kto ich organizoval, no tvrdí, že podnietili spirituálnu obnovu najmä medzi vzdelanými katolíckymi laikmi. A do tohto skvelého trendu vstúpil Husák so svojou duchovnou pustatinou najmä v čase normalizácie. Citujem: „Pri vytváraní českej duchovnej pustatiny sa osvedčila taktika, kedy Husákovo vedenie ponúklo občanom výmenou za prejavovanú lojalitu relatívne slušný materiálny štandard.“

Pred dvadsiatimi rokmi vrcholila v českej tlači kampaň proti Slovákom, na ktorých vraj Česi doplácajú. V súčasnosti sme svedkami inej kampane, v ktorej Česi svoju duchovnú vyprahnutosť pripisujú, komu inému, Slovákom. Akoby 8. januára 1919 nezaložil Klub reformovaného duchovenstva v Prahe tzv. Československú cirkev odtrhnutú od Ríma. Akoby v prvých voľbách po druhej svetovej vojne nezvíťazili v Čechách komunisti a svoju moc uplatnili aj na Slovensku, kde vyhrala Demokratická strana. Akoby pražská vláda nezatvárala slovenských katolíkov a neprenasledovala ich pre vieru. Akoby...

Eva ZELENAYOVÁ

Nadviazali na tradíciu, ktorá je živá už 150 rokov

Odovzdali diplomy zakladajúcim členom Matice

MARTIN (Eva LACOVÁ – Foto: Monika BABALOVÁ) – Počas programu, ktorý bol súčasťou úvodných podujatí Národných matičných slávností, odovzdali diplomy zakladajúcim členom Matice slovenskej. Výnimočný akt sa uskutočnil v Národnej dvorane Slovenského národného literárneho múzea SNK (I. budova MS).

MATICA

Prijatím nových stanov na celoštátnom sneme v septembri minulého roka sa totiž Matica slovenská vrátila k historicky osvedčenému inštitútu zakladajúceho a podporujúceho členstva, čím symbolicky nadviazala na národných dejateľov, ktorí v roku 1863 založili Maticu slovenskú a svojím finančným príspevkom podporili jej rozbiehajúcu sa činnosť.

Zakladajúcimi členmi Matice slovenskej boli vtedy mnohé významné osobnosti politického, spoločenského, vedeckého a kultúrneho života (Štefan Moyses, Jozef Miloslav Hurban a mnohí ďalší). Týmto slávnostným aktom chce Matica oceniť tých, ktorí v novej ére využili možnosť pripojiť sa k tejto početnej rodine jej zakladajúcich členov.

Hlavným organizátorom podujatia bola Matica slovenská v spolupráci s Turčianskym kultúrnym strediskom v Martine. Zakladajúcim a podporujúcim členom sa môže stať každý, kto prejaví oň záujem a vyjadrí súhlas so stanovami a programom Matice slovenskej. Podmienkou je zaplatenie členského príspevku najmenej v sume schválenej výborom MS. Záujemcovia o zakladajúce členstvo v Matici slovenskej majú aj naďalej možnosť vyplniť prihlášku uverejnenú na matičnej internetovej stránke a zaslať ju na adresu Členského ústredia MS. Podmienkou vzniku členstva je zaplatenie členského príspevku najmenej vo výške 500 eur na číslo účtu, ktorý je uvedený na Prihláške za zakladajúceho a podporujúceho člena MS. Zaslaním podpísanej prihlášky záujemca vyjadrí vôľu stať sa takýmto členom a súčasne aj súhlas s platnými stanovami Matice slovenskej a programom Matice slovenskej i s využitím tohto príspevku na podporu matičnej činnosti a jej aktivít doma aj v zahraničí.

Úbohosť opozičnej polemiky

Roman MICHELKO

Už som si u našej opozície zvykol, že nič prevratné od nej čakať nemôžem, ale úbohosť polemiky okolo konsolidačného balíčka vlády hlboko predčila aj tie najhoršie očakávania. Miklošs boys len v plnej ohyzdnej nahote ukazujú intelektuálnu plytkosť pseudoargumentov našich neoliberálnych fundamentalistov.

Konfliktná línia polemiky sa vedie medzi konceptom ďalšieho plošného sekania výdavkov a vyšším výberom daní. Samozrejme, problém nie je ani tak v tom či jedno alebo druhé, ale v pomere, akým sa konsolidačný balíček namixuje. A tu sa dostávame k jadru polemiky. Pravica vytrvalo a tupo hovorí, že treba masívne redukovať štát a všetky argumenty pritom ignoruje. Skutočnosť je taká, že Slovensko má dnes po Bulharsku najmenší štát v EÚ. Kým v krajinách, kde všetko šliape ako hodinky, kde je servis štátu priam ukážkový (sú to predovšetkým škandinávske krajiny), sú príjmy štátu vysoko nad úrovňou 50 percent (niekedy je to až 55 či 57 percent HDP). V takýchto krajinách potom občania môžu očakávať kvalitný servis od štátu, dostupné a špičkové zdravotníctvo, školstvo, kde sú učitelia adekvátne ocenení a kde majú veľmi dobrý servis pre svoju prácu. Paradoxné je, že napriek tomu, že v týchto spoločnostiach sú relatívne vysoké korporátne dane a progresivita zdanenia príjmov je úplnou samozrejmosťou, tieto spoločnosti majú veľmi vysoké HDP na hlavu, predovšetkým však majú najvyšší index kvality života. Tento index je pritom podstatne komplexnejší údaj vyjadrujúci vyspelosť spoločnosti než jednorozmerný údaj o výške produkcie. Obsahuje v sebe to-

KOMENTÁR

tiž aj parametre ako dostupnosť vzdelania a zdravotnej starostlivosti, čas dožitia či zdravotný stav obyvateľstva podľa dosiahnutého veku, ale aj množstvo voľného času a podobne. Z toho potom vyplýva, že tieto škandinávske spoločnosti sú oveľa efektívnejšie ako lídri vo výške HDP na hlavu – Hongkong, Singapur či USA. V týchto krajinách totiž majú oveľa menej dovolenky a dlhší pracovný čas, napriek tomu vyprodukujú iba o málo viac tovarov a služieb ako napríklad Škandinávia. Z toho potom vyplýva, že efektívnosť práce v Škandinávii je podstatne vyššia než v baštách neoliberalizmu. Naopak, USA majú extrémny, dnes už neufinancovateľný dlh vo výške 360 percent HDP.

Vráťme sa teda k podstate polemiky, ktorá sa dnes vedie na našej politickej scéne. Podľa pravice treba dnešný verejný sektor, ktorý má sotva 33 percent už aj tak nízkeho HDP, ďalej zmenšovať. Ako som už spomenul, ešte menší štát ako Slovensko má v EÚ už len Bulharsko. To sa má stať naším vzorom ? Pritom si treba jasne povedať, aká je úloha štátu. Štát nie je akýsi imaginárny zloduch, ako to vytrvalo tvrdia naši pravicoví verklikári. Štát napríklad garantuje istý štandard zdravotnej starostlivosti, úroveň školstva, bezpečnosť a množstvo iných služieb. Paradoxné je, že na to postupne prišli aj samí pravicoví politici, keď boli pri moci. Vladimír Tvaroška, Miklošov štátny tajomník na ministerstve financií, to povedal jasne: „Ovocie je už vyzbierané," rezervy šetrenia bez dlhodobých štrukturálnych reforiem sú vyčerpané.

Komu chce naša pravica ešte ubrať? Tým úradníkom na úradoch práce, ktorí po dvadsiatich rokoch práce majú s vysokoškolským vzdelaním necelých 500 eur mesačne a ktorí majú 250 klientov? Alebo učiteľom, ktorí tiež po dvadsiatich rokoch praxe majú príjem 550 eur? Alebo snáď tým úradníčkam na daňových úradoch, ktoré po fatálnom zlyhaní Mikloša a jeho kamarily vypočítavajú dane s ceruzkou a papierom, prípadne kalkulačkou za 640 eur mesačne? Je najvyšší čas povedať, že toto je slepá ulička. Ak má Slovensko napredovať, musíme sa vydať cestou, ktorou idú úspešní. Vzorov máme dostatok.

Koniec nekonečnému seriálu

Jozef HAJSTER

Prvého júla vstupuje do platnosti Európsky mechanizmus pre stabilitu (EMS), čo je trvalý euroval, ktorého akcionárom je aj Slovensko. Podmienkou je ratifikácia parlamentmi štátov eurozóny. Na rozdiel od dočasného eurovalu nebude jeho úlohou len zachraňovanie krajín eurozóny v dlhových problémoch, ale bude môcť poskytovať aj preventívne úvery aj krajinám mimo eurozóny.

Trvalý euroval vznikol ako nevyhnutnosť na udržanie stability eura a na záchranu dlhových megahriešnikov. Preto vstupuje do platnosti o rok skôr. Do EMS treba vložiť hotové peniaze. Pre Slovensko z toho v prvej fáze vyplýva povinnosť vložiť 659,2 milióna eur v piatich splátkach po 138,1 milióna eur v priebehu dva a pol roka. Prvú platbu je potrebné uskutočniť už v júli, ďalšia v rovnakej výške by mala odísť do konca októbra, nasledujúce dve na budú-

POZNÁMKA

ci rok a piata v prvom polroku v roku 2014. Vložená suma sa nám započítava do deficitu verejných financií. Kapitál EMS bol dohodnutý na 700 miliárd eur, pričom v tejto prvej fáze sa v hotovosti vkladá 80 miliárd eur a 620 miliárd bude na požiadanie v prípade nevyhnutnosti. Pre Slovensko to predstavuje povinnosť doložiť sumu 5,1 miliardy eur. EMS má fungovať tak, že vydá dlhopisy, a peniaze, ktoré sa takto získajú, bude požičiavať. Úvery má poskytovať nielen pre potreby vlád, ale na rozdiel od dočasného eurovalu ich môže použiť aj na sanovanie bankového sektora.

Problémovým krajinám bude možné takto požičať 500 miliárd eur, čo je jeho efektívna úverová kapacita. Je to však tak málo, že v prípade nevyhnutnosti poskytnúť finančnú pomoc aj Španielsku alebo Taliansku by to nestačilo. Ministri financií eurozóny sa pritom dohodli aj na tom, že doteraz poskytnuté záruky na úvery pre Grécko, Írsko a Portugalsko vo výške 200 miliárd eur budú nad rámec úverovej kapacity EMS. Pri koncipovaní EMS sa nepodarilo uskutočniť zámer, ktorým bolo navýšenie jeho kapacity na dva bilióny eur. V októbri minulého roka o tom sníval predovšetkým bývalý francúzsky prezident Nicolas Sarkozy. Spolu s kancelárkou Merkelovou si vtedy veľa sľubovali od toho, že sa pridá Čína, ktorá má najvyššie devízové rezervy na svete. Čína však túto ponuku neakceptovala, tak ako aj ostatné štáty BRICS (Brazília, Rusko, India a Južná Afrika), ktoré odkázali, že pomôžu, ale len cez Medzinárodný menový fond, aj to s podmienkou, že sa v ňom zvýši ich vplyv.

V eurozóne, našťastie, zvíťazilo presvedčenie, že nekonečný seriál navyšovania eurovalov treba zastaviť. Nemecký minister financií to vystihol presne, keď o navršovaní kapitálu povedal: „Môžeme sa dohodnúť aj na 10 miliardách eur. Ak sa v prvom rade nevyrieši podstata problémov, bude to všetko nanič."

AKO BOLO, ČO BOLO

Nič nie je isté...

Peter VALO

„Nič nie je isté," spieva nám Ivan Tásler. Politici, peniaze, ba ani počasie. Predpovede meteorológov som nikdy nebral vážne. S touto profesiou som sa stretol celkom náhodou. Bol to podfuk. Pred viac než tridsiatimi rokmi sme cestovali s vtedajším dramaturgom činohry SND Štefanom Fejkom z Komárna do Bratislavy. V kupé sa ocitla pôvabná plavovlasá študentka. Ohuroval som ju novinárskymi zážitkami. Vo vzduchu poletovali mená známych hercov, ktorých zaručene poznala z obrazovky. Neverila. Kde by som mohol len tak mir-nix dir-nix familiárne brať do úst mená ako Gustáv Valach alebo Ivan Rajniak.

„Vy ste taktiež novinár?" Opýtala sa Pištu. „Na čo sa špecializujete?" – „Na počasie." Odvetil Pišta. Bola zvedavá, prečo sa meteorológovia tak často mýlia. „Lebo sa im nechce pozrieť z okna." S vážnou tvárou zahlásil Pišta. „Viete, ja ako profík zo zásady zdvihnem zadok a pozriem sa von oknom, preto sa nemýlim."

Považovala nás za vyťahovačných bláznov. Ešte v ten deň sme si s Pištom prisadli do Luxorky k našej skvelej spoločnosti. Po chvíli sa vo dverách objavila oná plavovláska. Pišta jej kamarátsky zamával. Naši spolusediaci sa otočili tým smerom a ona z úžasom uzrela, ako sa na ňu pozerajú Gustáv Valach, Ivan Rajniak a ešte aj Soňa Valentová. Prítomnosť hviezdnych tvárí ju ohúrila. Pochopila, že nás podcenila, a všetko, čo sme jej natárali, musí byť čistá pravda. Neskôr sa mi vo vlaku priznala: „Vieš čo, asi trikrát som čítala to počasie. A ten tvoj kolega je naozaj profík." Vďaka Pištovi stratila pochybnosti o meteorológii.

Nedávno otvárali Zvolenské zámocké hry. Prostredie zámockého nádvoria má svoje neopakovateľné čaro. Začalo pršať. Diváci zaliezli pod zámockú bránu. Do hľadiska sa nikomu nechcelo. Vyzeralo to, že ľudia začnú odchádzať. Pani riaditeľka sa chytila mikrofónu. Uisťovala divákov, že to všetko prejde, a odovzdáva slovo meteorológovi. Ten vysvetlil, že si práve pozrel satelitný obraz mraku, z ktorého prší... a o pätnásť minút je po daždi. Skúsenejší Zvolenčania krútili hlavami. Roky ich naučili, že keď idú mraky od Pustého hradu, nasleduje vytrvalý dážď. Keď sa blížia zo severu alebo z východu, bude to len prehánka. A mraky sa valili od Pustého hradu. O pätnásť minút začalo liať ešte intenzívnejšie. Medzi divákmi pršali ironické poznámky na adresu meteorológa, ktorý sa verejne zaručil za počasie. Pauza sa natiahla na viac než hodinu. Keď konečne prestalo liať, poutierali sedadlá. Diváci si posadali. Nad Zvolenom sa však začali opäť čerti ženiť. Po chvíľke lialo ako z krhly a predstavenie museli odtrúbiť.

„Výkony herecké// v modlitbách pri sviečke// anjel sa nevrátil// po tvrdom pristátí// sväté sa premieňa na svetské." Pokračuje vo svojej pesničke Ivan Tásler. Počasie si robí, čo chce. A taký pastózny politik? Nechá sa zvoliť do parlamentu. Keď zistí, že sa jeho strana topí v škandáloch, tak z nej vystúpi. Ďalej poberá mastný plat od daňových poplatníkov. Podfuky, ktoré napáchal, zanechá topiacej sa strane. A čo peniaze? Kým vo svete krachujú banky, nás bankoví analytici uisťujú, že tie naše sú vďaka šporovlivosti Slovákov bezpečné. Akoby zabudli, že naše banky Miklošovi ľudia predali zahraničným vlastníkom. Európska komisia chce umožniť nezdravým chorým bankám – matkám, aby odčerpali peniaze zo solventných dcér. A „naše" banky môžu doplatiť na predošlé šlendriánstvo svojich materí spoza hraníc.

„Nič nie je isté." Pravdu má Ivan Tásler. Z ranných rozhlasových správ o počasí sa dopočujem, že v Bratislave svieti slnko. Pozriem sa von z okna a prší. Bŕŕŕ! Čo sa človek natrápi, kým o všetko príde.

Bývalý hajtman Stredočeského kraja, člen Poslaneckej snemovne ČR, bývalý minister zdravotníctva za vlády Jiřího Paroubka (ČSSD), lekár David Rath, bol obvinený z korupcie – osudným sa mu stal projekt opravy buštěhradského zámku, v súvislosti s ktorým mal prijať úplatok vo výške sedem miliónov českých korún. S takouto hotovosťou v rukách ho polícia aj zatkla, lenže „lov“ na túto „veľkú rybu“ vyvoláva mnohé otázniky.

České ryby a rybičky

Polícia ho zatkla 14. mája vo večerných hodinách v Prahe, pričom predsedníčka Poslaneckej snemovne bez mihnutia oka a bleskovo súhlasila s vydaním poslanca do vyšetrovacej väzby, aj keď mohol byť vyšetrovaný na slobode. Proti logike práva bol umiestnený vo väznici v Litoměřiciach, nie v Prahe, kde sa skutok stal. David Rath sa vzdal všetkých svojich funkcií, okrem poslaneckého mandátu. Toho ho mohla zbaviť iba Poslanecká snemovňa, čo sa aj stalo po vyše trojtýždňovej vyšetrovacej väzbe. Do parlamentných priestorov ho 5. júna priviedla trojčlenná policajná eskorta. Je to precedens v histórii Českej republiky a možno parlamentarizmu vo svete vôbec. Rath predniesol starostlivo pripravený prejav. Hneď na začiatku položil dve zásadné otázky: Ide o stíhanie za jeho činnosť v Poslaneckej snemovni? Ide o legitímny, štandardný proces? Odpovedal si sám: na prvú otázku – áno, na druhú – nie. Výkon väzby porovnal s týraním, ponižovaním s cieľom zadržaného psychicky zlomiť. Preto sa rozhodol ponechať si mandát poslanca, lebo iba tak sa mohol verejne brániť. Priamo povedal, že úplatok nevzal. Dôkladným rozborom celého svojho prípadu sa pozastavil nad tým, kto podal naňho oznámenie, komu bolo podané a aké masívne technické prostriedky polícia naňho nasadila. Spomenul, že to mohlo stáť desiatky miliónov korún. S týmto jeho rozborom odborníci v podstate súhlasia. Išlo istotne o neštandardný postup orgánov činných v trestnom riadení, ale preukázať, že išlo o sprisahanie, nebude nijako jednoduché. To môžu potvrdiť alebo vyvrátiť až ďalšie podobné kauzy, ktoré budú odhalené a vyšetrované. Ak sa ich vôbec česká verejnosť dočká.

David Rath ďalej uviedol, že sa u neho v dome nenašli nijaké zbrane ani peniaze, ako uvádzali médiá. Za všetkým je podľa neho súčasný minister vnútra a bývalý riaditeľ Útvaru na odhaľovanie organizovaného zločinu Jan Kubice, ktorý sa pomstí poslancovi za kritiku. Jeho úrad nazval chobotnicou a metódy eštebáckymi. Poslanec Rath si tiež položil rečnícku otázku, či je jeho kauza prvá a či budú nasledovať ďalšie. V Česku stále rezonujú aféry ako Promopro, ktorá sa týka ministra obrany A. Vondru, miliardová kauza OpenCard a ďalšie. Sám sa teda nepovažuje za veľkú rybu, lebo ako hajtman nemal také právomoci ako ministri vlády, ich námestníci a iní politici, ale tí trestne stíhaní nie sú a podľa Ratha ani nebudú.

Peter JÁNOŠÍK

Ad: Zlatá stredná cesta je pre vládu na osoh, SNN 22

Politický návrat Jána Čarnogurského?

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: www.upn.sk

Chcel sa slobodne vyjadrovať, preto v roku 2000 Ján Čarnogurský odišiel z politiky. Žeby sa mu slobody prejedlo, keď sa opätovne uchádza o návrat? A rovno o hlavu štátu? Ak sa musel neslobodne vyjadrovať ako predseda strany, akú cenu majú jeho vyhlásenia ako vraj kandidáta na prezidenta?

Čarnogurský je právnik, takže by sa od neho očakávala istá presnosť vo vyjadrovaní najmä právnych termínov. V rozhovore pre náš týždenník (SNN 22) však napríklad hovoril o únose Michala Kováča ml., hoci vo všetkých relevantných dokumentoch figuruje táto udalosť ako zavlečenie. Iba... iba ak má úmysel manipulovať verejnosť. Ďalej dokonca v rozhovore tvrdí, že „únos“ Kováča ml. a „vražda“ Róberta Remiáša sú skutkami SIS, hoci nejestvuje nijaký rozsudok súdu s takýmto záverom...

■ PREDVOLEBNÁ AGENDA

Faktom je, že spomínané kauzy boli okrem integrácie najsilnejšou predvolebnou agendou opozičných strán voči HZDS v roku 1998, no ďalších osem rokov modro-červenej vlády neprinieslo nijaké výsledky vo vyšetrovaní. A neobstojí ani výhovorka na Mečiarove amnestie, lebo po voľbách v roku 1998 mala vládna koalícia ústavnú väčšinu, takže pokojne mohla amnestie zrušiť. A predsa nekonala. KDH dodnes straší amnestiami, ktoré podľa Figeľa dokonca nie sú v kompetencii politikov, ale odborníkov. Za korunného svedka zavlečenia Kováča ml. je považovaný Oskar Fegyveres. Dlhodobo sa ukrýval v cudzine, na Slovensko sa vrátil až počas druhej Dzurindovej vlády a žije pod novým menom. Zrejme s ním počas celého zahraničného pobytu mala kontakt mečiarovská opozícia, lebo jej poslanec Milan Kňažko sa v parlamente posmešne vyjadril na úsilie koalície vyšetriť zavlečenie, keď korunný svedok sa nachádzal na neznámom mieste. Kňažko vtedy povedal, my vieme, kde je, ale nepovieme.

■ POLITICKÉ ZLYHANIE

Aký tlak musel vyvíjať opozičný blok na čele s KDH, keď donútil aj biskupa Baláža klamať v kauze triptych? Ten napokon celkom zmenil výpoveď a podal si ruku s Ivanom Lexom. Čarnogurský znovu otvoril staré kauzy a označil ich za najväčšie ohrozenie demokracie na Slovensku.

POLEMIKA

Rovnako zakladateľ KDH obracia realitu naruby v prípade vzniku samostatného Slovenska. Namiesto priznania si chyby za zlyhanie v okamihu, keď Slovensko malo príležitosť splniť svoju emancipačnú úlohu a stať sa samostatným štátom, Čarnogurský útočí. Národnú politiku nazval v rozhovore takzvanou a spoločnosti servíruje oneskorenú paradigmu: Lebo Mečiar. Tá však nevznikla v roku 1992, ani v roku 1994, ale až po roku 1998, keď nová vládna moc sa ustanovila napriek vraj diktátorovi Mečiarovi, ktorý voľby vyhral. Čarnogurský sa dnes nechce priznať k zbabelému postoju v roku 1992, keď nebol schopný prevziať zodpovednosť za kreovanie nového štátu a poslanci za KDH hlasovali proti zvrchovanosti Slovenskej republiky. A nielen to. Ako sám priznáva, aj po jeho vzniku práve KDH bolo motorom proti vláde Mečiara, ktorá predstavovala proslovenskú politiku. Čarnogurský ide tak ďaleko, že si robí zásluhy na vstupe Slovenska do Európskej únie (EÚ), hoci faktom je, že bez voličov HZDS by referendum o vstupe SR do EÚ nebolo úspešné. Napokon, uznal to aj Dzurinda a s Mečiarom si podali ruky.

■ POLITICKÝ NÁVRAT

A práve integračný proces používa Čarnogurský ako hlavný tromf svojej politiky. Tvrdí, že Slovensko na čele s Mečiarom by Európska únia neprijala. Vedel Čarnogurský už v roku 1992 o záujme Západu privatizovať slovenské národné bohatstvo, keď tvrdí, že s Mečiarom na čele by Európska únia Slovensko medzi seba neprijala? Je známe, že Nemecko predložilo zoznam trinástich slovenských firiem, o ktoré malo záujem, a Mečiar povedal nie. V tom čase privatizačná „pomoc“ Západu mohla byť nezorientovanej slovenskej verejnosti predkladaná ako odmietanie začleniť sa medzi demokratické krajiny, čo KDH na čele s Čarnogurským využilo v predvolebnej kampani na dosiahnutie zmeny. Výsmešne sa v tom čase správalo KDH k programu HZDS vytvoriť vlastnú podnikateľskú triedu. Smiali sa aj heslu kupovať slovenské výrobky, a tým zabezpečiť prácu domácim výrobcom.

Čarnogurský hovorí o zlatej strednej ceste pre vládu. No jestvujú obdobia v živote každej spoločnosti, keď potrebuje silných vodcov na zvládnutie silných tém. Rozhodne medzi také patril vznik štátu. Že na to Čarnogurský nemal, nie je jeho prednosťou. Megamanipulátor sa teda vracia. Za dvanásť rokov oddychu mu narástli krídla a apetít. Ide len o to, či mu občania aj uveria.

Viacerí poslanci parlamentu ani neskrývajú, že výkon ich funkcie je najmä dobrý džob

O to viac hier, o čo menej je chleba

Jozef HAJSTER – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Nie je to nijaký objav, že byť poslancom parlamentu je pre mnohých najmä dobrý džob. Lenže v súčasnej ekonomickej mizérii, keď mnohí pracujeme za veľmi nízke, niekedy až ponižujúce mzdy, bolo zverejnenie informácie, že toho roku čaká na parlamentných poslancov šesť plenárnych schôdzí, na ktorých strávia ani nie 50 dní, pre bežných pracujúcich dosť ťažko stráviteľnou skutočnosťou. Lebo to je pre iných počet pracovných dní za dva a pol mesiaca. Minulý rok to bolo 63 pracovných dní...

Pravda, teraz v tomto prípade už nejde o celý kalendárny rok, ale o obdobie od zloženia poslaneckého sľubu novozvolených poslancov, keď sa začína ich „pracovný pomer“ a poberanie platu. Pre bratislavských poslancov to je aj s paušálnym príplatkom zhruba 3 300 eur, pre mimobratislavských 3 600 eur.

■ NESEDIA LEN V PLÉNE...

Často počujeme argument, že výkon poslaneckej funkcie nie je iba vysedávanie v rokovacej sále. Isteže, poslanci zasadajú aj vo výboroch, musia sa pripravovať na vystúpenia, študovať predložené zákony, materiály či zháňať si podklady, cestujú aj do zahraničia a niektorí dokonca občas i za svojimi voličmi. Majú však aj asistentov, v náplni práce ktorých je práve zhromažďovanie informácií a príprava podkladov.

Aj ďalšie povinnosti poslancov možno relativizovať. Médiá už neraz publikovali, koľkokrát ktorý z nich vystúpil v pléne. Funguje to tak, že až na výnimky, keď robia obštrukciu, vystupujú v pléne tí poslanci, ktorí majú prerokovávaný zákon vecne takpovediac v náplni práce. Opäť, až na výnimky, ich náplň práce vyplýva najmä z toho, do ktorého parlamentného výboru ich jednotlivé strany delegujú. Opačných prípadov je poskromnejšie...

Výborov je deväťnásť, to znamená, že práca v parlamente vyžaduje či predpokladá taký istý počet odborností. Až na výnimky však nikto neskúma, či poslanci spĺňajú aspoň minimálne odborné predpoklady na prácu v príslušnom výbore. Preto pre mnohých má ich pôsobenie v parlamente opačný efekt, to znamená, že sa prácou či sedením na zasadnutiach výborov a pléna viac či menej preškolia.

REFLEXIA

■ REČI SA HOVORIA...

V ideálnom prípade by mala byť kvalifikácia poslanca už pri vstupe do parlamentu na úrovni zodpovedajúcej skutočnosti, že rozhodujú o zákonoch, ktoré sú základnými pravidlami fungovania štátu, štátnych aj neštátnych inštitúcií, samospráv, podnikateľskej sféry a v neposlednom rade aj občanov ako jednotlivcov. Realita je odlišná. Zväčša to funguje tak, že vláda pripraví návrh či novelu zákona, a niekto sa už nájde, kto k prerokovávanému zákonu niečo povie. Do akej miery kvalifikovane, na tom až tak nezáleží, pretože aj v parlamente sa reči hovoria a chlieb sa je.

Objektívne je však potrebné uznať, že sú aj takí, ale je ich ako šafranu, čo sa v problematike dobre vyznajú. Drvivá väčšina ostatných poslancov si však prerokovávaný návrh zákona neprečíta. V rámci poslaneckého klubu potom zahlasujú podľa toho, či im jeho šéf alebo podšéf ukáže vztýčeným palcom hore alebo dolu, čo konkrétne znamená, ktoré tlačidlo treba stlačiť. Funguje to teda presne tak, ako to robili v rímskych arénach cisári pri krvavých súbojoch gladiátorov.

Hlasovanie je nepochybne najzodpovednejšia časť náplne práce poslancov, pretože tým spolurozhodujú o zákonoch, ktoré sú základnými pravidlami fungovania právneho štátu.

Inak na rokovaní pléna ani nemusia byť a drvivá väčšina ani nie je, prichádza len na hlasovanie.

■ DÔLEŽITÝ JE ŽALÚDOK

Ako sa roky ukazuje, dôležitým predpokladom na aspoň priemerný výkon funkcie poslanca slovenského parlamentu je aj to, ako dokáže znevážiť svojich politických protivníkov. To znamená, že treba mať na adekvátnej úrovni aj žalúdok...

Jedna, teraz už bývalá poslankyňa počas uplynulého volebného obdobia povedala, že najlepšie predpoklady na výkon tejto funkcie má ten „zástupca ľudu“, ktorý chápe svoje účinkovanie v budove na bratislavskom Hradnom vrchu ako permanentný boj. Lebo to je podľa nej hlavná charakteristika fungovania parlamentu. „Schopný“ poslanec teda musí byť aj politickým gladiátorom. Preto inšpirovaní starovekým Rímom navrhujeme dať budove parlamentu názov Parlamentná aréna. Bolo by to zároveň aj trendové, pretože na arény je módne premenovávať staré a pomenovávať nové športové štadióny. Zrejme preto, aby v nich neprebiehali športové zápasy či stretnutia,

ale boje, niekedy dokonca aj vojny, a to na úrovni približujúcej sa bojom rímskych gladiátorov. Pretože keď absentuje odbornosť, kvalita a argumenty, treba to vyvážiť ostrosťou boja, invektívami a vulgárnosťou. No predsa nech má ľud, ktorý do tejto ctenej funkcie poslancov zvolil, o to viac „hier“, presnejšie bojov, o čo menej je chleba.

Politici doviedli po takmer sto rokoch Baničov vynález do dokonalosti

Zlatý padák pre nominantku KDH na čele Slovenskej pošty

Oto BALOGH – Foto: www.kdh.sk

Keď si dal v roku 1914 rodák zo Smoleníc Štefan Banič v USA patentovať teleskopický padák, netušil, že takmer o sto rokov neskôr jeho vynález dovedú slovenskí politici do úplnej dokonalosti. Zlaté padáky pre odchádzajúcich vrcholových manažérov štátnych firiem v časoch naordinovaného šetrenia verejných financií sú dôkazom absolútneho úpadku slušnosti a morálky.

Marcela Hrdá, bývalá predsedníčka predstavenstva a generálna riaditeľka štátnej akciovky Slovenská pošta (SP), bola odvolaná z funkcie začiatkom júna toho roku. Nominantka KDH ale nemusí smútiť. Jej štrnásťmesačné pôsobenie vo funkcii ocenil exminister dopravy a predseda KDH Ján Figeľ zlatým padákom vo výške viac ako 178 tisíc eur. Táto dych vyrážajúca suma predstavuje dvadsaťpäťročný plat zamestnanca pošty a dvadsaťročný plat zamestnanca s priemernou mzdou v národnom hospodárstve. Suma, ktorá sa vymyká akýmkoľvek etickým normám, sa stala kľúčom k otvoreniu Pandorinej skrinky ukrývajúcej ďalšie zlaté padáky pre štátnych manažérov v železničných spoločnostiach, patriacich v uplynulom volebnom období pod gesciu KDH.

■ U SUSEDOV NEUSPELA

Exšéfku SP vymenoval do funkcie J. Figeľ koncom marca 2011, len mesiac po tom, ako po dohode s ministrom vnútra Českej republiky odišla z funkcie šéfky Českej pošty (ČP). Hrozbe odvolania z funkcie čelila pre nezvládnutie transformácie ČP na akciovú spoločnosť a masové rušenie pobočiek ČP v malých obciach, ktoré sa stretlo s nevôľou starostov. Hrdá zarábala mesačne pol milióna českých korún a po roku z funkcie odišla so šesťmesačným odstupným. Do funkcie šéfky ČP prišla po odvolaní z postu viceprezidentky pre marketing Českých aerolínií. Predtým pôsobila vo vysokých manažérskych funkciách v spoločnostiach Letisko Praha, Contactel Praha, Alcatel Bratislava a Siemens Bratislava. Jej nomináciu do čela SP obhajoval J. Figeľ konštatovaním: „V jej osobe získavame kvalitnú vrcholovú manažérku s rozsiahlymi skúsenosťami z reštrukturalizačných projektov a z rozvoja tradičných i moderných poštových služieb.“

Pozícia J. Figeľa sa v strane výrazne oslabila.

■ PREKVAPENÝ ČI TRÁPNY?

Manažérska zmluva pre exšéfku SP bola schválená rozhodnutím jediného akcionára, ktorým je štát v zastúpení ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií. Okrem podpisov bývalej podpredsedníčky predstavenstva SP R. Tornyaiovej (Most – Híd) a bývalého člena predstavenstva K. Špendlu (KDH) je na nej aj podpis J. Figeľa. Ten je sumou 178 tisíc eur prekvapený a tvrdí, že nepodpisoval žiadnu sumu, ale pravidlá manažérskej zmluvy. „Do tej boli zakomponované dva princípy. Motivácia na vyššom než plánovanom hospodárskom výsledku a druhá je konkurenčná doložka, ktorá zamedzuje pôsobenie v tom istom odbore po opustení firmy. Zmluva je o princípoch a pravidlách, nie o konečnom výsledku. Ja som nepodpisoval žiadnu sumu,“ reagoval Figeľ.

■ NEOBHÁJITEĽNÉ A NEPRIECHODNÉ

Predseda KDH necíti žiadnu zodpovednosť za výšku „bolestného“ pre exšéfku SP a tvrdí, že zlyhali predstavenstvá spoločností: „Existujú manažérske zmluvy a tie, žiaľ, nekopírovali nastúpený trend, pričom minister nebol o nich informovaný, keďže sa schvaľujú na úrovni predstavenstva. Považujem to za zlyhanie predstavenstiev dotknutých spoločností, keďže nepostupovali ako vláda a ponechali si nastavenia z čias prvej Ficovej vlády.“ Figeľ sa z kauzy vymaňuje neznalosťou manažérskych zmlúv, ich pravidlá však podľa vyjadrenia expremiérky I. Radičovej mali byť výlučne záležitosťou rezortného ministra. Preto Figeľove slová „ja som žiadnu sumu nepodpisoval, iba základné princípy“, sú učebnicovým príkladom samoudania sa.

■ ZAČÍNA TO PRÁCOU A KONČÍ...

Na rokovaní Programovej rady KDH v Žiline v januári 2012 Figeľ vo svojom prejave okrem iného povedal: „KDH bude presadzovať zodpovedné nakladanie s verejnými financiami... To, čo sme dokázali na ministerstve dopravy, dokážeme aj na ostatných ekonomických rezortoch. Slovensko potrebuje ozdravenie verejných financií. Na ministerstve dopravy sme to zvládli.“ Po parlamentných voľbách 2012 sa KDH nedostalo do vlády, a tak sa slová jeho predsedu, opätovne kandidujúceho na túto funkciu, nenaplnili. Našťastie pre Slovensko. Bývalý eurokomisár a minister by možno mohol pouvažovať ako ďalej. Je v tom až po uši.

Poučenie z demokracie

„Silnejšie Slovensko – začína to prácou.“ Pod týmto sloganom vstupovalo KDH do predvolebnej kampane v januári 2012. Kresťanskí demokrati, ktorí volali po bielom Slovensku ako protiváhe „červeného“ SMER- u, sa o dôveru voličov uchádzali ponukou riešení, ktoré majú Slovensku pomôcť z krízy.

Oživenie ekonomiky, nové pracovné miesta a efektívne nakladanie s verejnými financiami – to boli piliere, na ktorých chcelo KDH postaviť svoju politiku v prípade, že sa stane súčasťou novej vlády. Dnes, po prevalení sa škandálu s „odchodným“ pre štátnych manažérov v spoločnostiach v rezorte dopravy, ktoré za bývalej vlády riadili nominanti kresťanských demokratov, môžeme konštatovať, že slová premiéra Fica „začínam mať problém s dôveryhodnosťou KDH, pokiaľ ide o to, čo robia a čo hovoria“, sa napĺňajú do bodky. Ako si KDH v štátom riadených spoločnostiach predstavuje efektívne a zodpovedné nakladanie s verejnými financiami, dokumentujú zlaté padáky v rezorte dopravy z čias ministrovania J. Figeľa. Doposiaľ odhalené prípady sa končia pri sume takmer 1,5 milióna eur. Najprv to vyzeralo, že 178 tisíc eur pre odchádzajúcu šéfku Slovenskej pošty bude „ojedinelá chybička, ktorá sa prihodí“. No kým predseda KDH dával rozumy ako ušetriť na sociálnych dávkach či verejných obstarávaniach a obviňoval prvú Ficovu vládu z nárastu daňových únikov v rokoch 2006 – 2010, vykľulo sa šidlo z vreca. Ukázalo sa, že najvyššia poštárka nie je jediná, kto profitoval z pozoruhodnej manažérskej zmluvy. Zlatý padákový účet Figeľa za železnice sa zastavil (zatiaľ) na čísle vyššom ako trištvrte milióna eur. Muž číslo 32 z kandidátky KDH P. Kravec odchádza z funkcie šéfa Železničnej spoločnosti Slovensko s „bolestným“ vyše 205 tisíc eur, muž č. 45 P. Tarcala si prilepšil o107 tisíc eur, šéf nákladnej železničnej spoločnosti Cargo P. Ďuriník (na fotografii hore) je bohatší o 96 tisíc eur. Menoslov obdarovaných prekračuje rozsah tohto príspevku, všetci sa však môžu tešiť z kráľovských súm, na ktoré sa im poskladajú daňoví poplatníci. Tí, ktorí denne počúvajú, ako je nevyhnutné uskromniť sa, lebo časy sú zlé. Tí, ktorí živoria za pár stovák eur mesačne. A poučenie? Demokracia je aj o tom, že chudobní môžu byť všetci, ale bohatí len niektorí. Lebo demokracia na Slovensku píše svoju lúpežnícku históriu.

Oto BALOGH
Foto: TASR

Zdá sa, že Slováci sa poskladajú aj na oddlženie zahraničných bánk

Návrh Európskej komisie, ktorý mnohých z nás zaskočil

Ján ČERNÝ

Bližšie nedefinovaný zdroj z Európskej komisie poskytol informáciu, z ktorej je zrejmé, že financie zo skonsolidovaných slovenských bánk môžu slúžiť na boj proti dlhovej nákaze v ich zahraničných matkách.

„Kriticky hodnotíme vytvorenie reži mu dohôd o podpore v rámci bankovej skupiny, keďže pri niektorých opatreniach sa navrhuje zakotviť skupinový záujem, ktorý môže vyústiť do situácie, že záchrana bankovej skupiny bude mať prednosť pred záchranou jednej jej časti napríklad dcérskej spoločnosti,“ vyhlásila v reakcii na takúto informáciu hovorkyňa Národnej banky Slovenska Jana Kováčová. V tejto súvislosti však treba pripomenúť konštatovanie ministra zahraničných vecí Miroslava Lajčáka v znení: „Je to jedna z chorôb Únie, že nedokáže informovať o svojich aktivitách spôsobom, ktorý verejnosť pochopí a ktorý bude pre ňu zaujímavý. Potom sa ale nemôžeme čudovať, že ľudia zbierajú úplne iné informácie, prípadne nemajú žiadne.“

■ NA BANKY SME ZBIERALI

Banky, ktoré v deväťdesiatych rokoch vznikali u nás ako huby po daždi, sme začali zachraňovať už v roku 1999. Podľa niektorých odhadov si ešte pred privatizáciou choré banky odčerpali zo štátneho rozpočtu neuveriteľných 180 miliárd korún. Prišla tiež nevyhnutnosť sanovať vytunelovanú Devín banku, IRB, no nielen tie. Na to sa Slováci zložili ďalšími miliónmi. Privatizácia bankového sektora vrátila do rozpočtu iba 50 miliárd. Takže neskorším majiteľom bánk a ich dlžníkom sme darovali – každý z nás – 26 tisíc slovenských korún. Aj vďaka tomu, ako aj dohľadu Národnej banky Slovenska (NBS), funguje na Slovensku bankový sektor už dlhšie spoľahlivo. Jeho trendom je dlhodobé vytváranie zisku. Či je to pre domácu ekonomiku zdravé, je zas iná otázka. V súčasnosti majú najväčšie problémy v Únii banky v Taliansku, Španielsku, Írsku a Portugalsku, najnovšie aj na Cypre. Samozrejme, Grécko už sme od problémových krajín oddelili a priradili ku krachujúcim. Bankové problémy vyvolali nezdravé hypotéky, nesprávne odhadnutú štruktúru dlhov a riskantné obchodné operácie bez zabezpečenia sa dostatočným finančným krytím. Najnovší návrh Európskej komisie je však veľmi rizikový v tom, že na takúto nezodpovednú finančnú politiku zahraničných bánk by mohli doplatiť teraz už aj naše zodpovedne sa správajúce finančné domy a ich klienti. Lenže – to sme my všetci.

■ BARROSO PREHRÁVA

Predseda Komisie José Manuel Barroso s cieľom zachrániť padajúce banky navrhuje vytvoriť európsku bankovú úniu. Nedávne vydanie anglického denníka Financial Times publikovalo jeho názor, že „teraz máme podmienky, aby sa záležitosť posunula vpred“. V štátoch EÚ sa totiž politikmi presadzuje verejná mienka za silnejšiu integráciu. Barroso chce dostať európske banky pod centrálny dohľad. Ten je ešte v kompetencii členských štátov. Plány však – našťastie – narazili na odpor najmä v Nemecku a vo Veľkej Británii. Verejné banky Nemecka rozhodne odmietajú sporný návrh Komisie. Podobný postoj vyjadrila aj naša NBS.

■ OBCHÁDZKA EUROVALU?

Euroval je vytvorený okrem iného aj s cieľom rekapitalizovať banky v problémových krajinách. Ich najväčším problémom je totiž nedostatok disponibilného kapitálu a príliš vysoké pôžičky z úverov. Momentálne takmer sedempercentné úroky z dlhodobých pôžičiek sú totiž pre každý štát likvidačné a len odkladajú okamih tých najvážnejších problémov. Je logické, že sa bruselská centrála snaží nájsť aj iný zdroj financií ako euroval, napríklad tiež vo vkladoch a aktívach dcérskych bánk nielen na Slovensku. Hovorí sa, že by celkovo mohlo ísť o viac ako 120 miliárd eur. Aktuálne zo spomínaného eurovalu veľmi podobnú čiastku odčerpá Španielsko. Tu sa však musíme vrátiť na Slovensko. Ak by sme u nás mali teraz k dispozícii ten objem financií, ktorý ako záchranný balík žiada Španielsko, náš rozpočtový deficit by sa veľmi rýchlo dostal do prijateľných čísel. A stojíme tak pred základnou otázkou, čo je pre nás a naše Slovensko momentálne dôležitejšie – solidarita v rámci krajín Únie alebo možnosť dať si svoje štátne financie rýchlo do poriadku. Správnu odpoveď však zrejme dá len o niekoľko rokov vzdialená budúcnosť.

Foto: www.investujeme.sk

ROZHOVOR TÝŽDŇA

V Európe sa vytvára fundamentalistická identita v tom najširšom slova zmysle

Sociálny štát je žiaľ už minulosťou

Michael HAUSER (1972) vyštudoval filozofiu na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity, pracuje vo Filozofickom ústave Akadémie vied (AV) Českej republiky a prednáša na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave. Od roku 2001 usporadúva semináre o kapitalizme, ktoré sa neskôr pretvorili na občianske združenie Socialistický kruh, zaoberajúce sa ľavicovým myslením a jeho popularizáciou. V roku 2007 stál pri zrode iniciatívy Sme občania! Je autorom kníh Adorno: moderna a negativita, Prolegomena k filosofii současnosti, Humanismus nestačí. Preložil tiež niekoľko kníh od Slavoja Žižeka, Theodora W. Adorna a publikoval celý rad esejí. Píše stĺpčeky do denníka Referendum.

Pavol DINKA – Foto: internet

Michael Hauser (vpravo) na predstavovaní svojej knihy Adorno: moderna a negativita.

● Z vašich teoretických prác vyplýva, že nositeľom politického činu by mal byť subjekt, ktorý bude mať sociálnu dimenziu. V knihe Sociální stát a kapitalismus zaujala myšlienka, že sociálny štát a keynesiánske ekonomické inštitúcie sú de facto jediným známym nástrojom, ktorý aspoň na určitý čas umožnil usmerňovať procesy protirečivosti spoločenského bytia. Zdôrazňujem na určitý čas. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, či tieto protirečivé procesy možno zvládnuť v rámci demokratického kapitalizmu?

Úvodom treba zdôrazniť, že sociálna demokracia sa stále obzerá za sociálnym štátom z éry keynesiánstva, je to pre ňu akýsi neprekonateľný horizont. Utápa sa v zabudnutej nostalgii, nevie do seba nasať rimbaudovskú absolútnu modernosť. V sociálnych demokratoch stále doznieva, že sa možno vrátiť k sociálnemu štátu, pritom si neuvedomujú, aký vlastne sociálny štát bol, akú funkciu spĺňal v rámci vtedajšieho kapitalizmu. Akoby nevnímali, či nechápali práce kritických teoretikov, akými boli Theodor W. Adorno a Herbert Marcuse, ktorí vonkoncom nehovorili o sociálnom štáte, ale o neskorom kapitalizme. V ich ponímaní bol sociálny štát ďalšia forma kapitalizmu, v ktorom sa hlavná ťarcha vykorisťovania presúvala z vyspelých krajín na krajiny tretieho sveta. Podstata systému sa však nezmenila. Práve preto vystupuje mimoriadne do popredia analýza sociálneho štátu z tohto uhla pohľadu. Mojím najdôležitejším záverom je fakt, že sociálny štát v šesťdesiatych rokoch minulého storočia stále sledoval líniu a požiadavku akumulácie kapitálu. Akumulácia v tých časoch si vyžadovala kvalifikovanú pracovnú silu, konsenzus medzi zamestnávateľmi a zamestnancami. Bez týchto ohniviek by nebolo akumulácie. Sociálny štát vo svojej podstate nebol nič iné, iba štátom platené skvalitňovanie pracovnej sily, ktorá bola zamestnaná v súkromnom sektore, skrátka, zo štátnych prostriedkov sa dotovala kapitalistická akumulácia. Neskôr nastúpilo obdobie, keď nastala fiškálna kríza a zmenila sa forma akumulácie. V sedemdesiatych rokoch sa štát dostal do vnútorných ekonomických ťažkostí, upadol do stagflácie. Došlo k nástupu neoliberalizmu. V tejto súvislosti treba povedať, že nástup neoliberalizmu nebol výsledkom nejakého sprisahania zlých boháčov, ktorí chceli odbúrať sociálne výdobytky pracujúcich, ale produktom ekonomických problémov, ktoré bolo treba v rámci kapitalizmu riešiť. Hľadali sa východiská, zvíťazilo neoliberálne riešenie.

● Mohli by sme teda konštatovať, že nástupom liberalizmu došlo k oddeleniu štátu od súkromného sektora. Štát odstrihol výdavky určené na pracovnú silu, vrátane všetkých benefitov, sociálneho bývania atď. Je to naozaj tak alebo je to iba zdanie?

Nepochybne je to iba zdanie. Bežne sa zvykne vravieť, štát treba minimalizovať, pretože utláča súkromný sektor. Je to skutočne tak? Určite nie, skôr by som povedal, že je to opačne. Štát podporuje súkromný sektor ešte väčšmi, oveľa viac ako v ére sociálneho štátu.

● Ako?

Treba sa len pozrieť na vojensko-priemyselný komplex Spojených štátov – to je klasický príklad prepojenia štátu a súkromného sektora. Presvedčivo o tom píše James O´Connor v knihe Fiškálna kríza štátu, kde konštatuje, že welfare state (sociálny štát) sa zmenil na warfare state (vojnový štát). Je predsa známe, že výdavky na zbrojenie, t. j. príspevky štátu do súkromného sektora, sa mnohonásobne zvýšili. Za ďalším príkladom nemusíme chodiť ďaleko: v súčasnej globálnej kríze všetky štáty vo veľkom dotujú bankový sektor, pravda, neoliberálna ideológia to šikovne vysvetľuje. A nie je to len neoliberálna, ale aj jej pravý opak, ktorý zase hovorí, chudák štát, opäť sa stal obeťou súkromného sektora. Nie je to tak. Kapitalistický štát ustavične hrá v prospech súkromného sektora. Vezmime si inváziu do Iraku, kde súbežne s vojenskými operáciami prišlo do krajiny veľa firiem, ktoré tam začali investovať, podnikať s ropou. Nesúhlasím s názormi, že zažívame novú fázu kapitalizmu, v ktorej štát stráca svoju úlohu a jeho funkcie preberajú globálne nadnárodné firmy, ktoré utláčajú národné štáty. Skôr si myslím, že stále existuje to, čomu sa niekedy hovorilo imperializmus, štáty naďalej kryjú a umocňujú súkromnú akumuláciu zisku v národnom a nadnárodnom meradle. Je to jednoduché: väčšina veľkých firiem sídli v takých krajinách, ako sú Spojené štáty, Švédsko, štáty Európskej únie.

● Položme si teda hamletovskú otázku: Sociálny štát áno či nie?

Ukazuje sa, že ľavica v Európe je v kríze, chýba jej vízia, preto sa upína k sociálnemu štátu. V šesťdesiatych rokoch minulého storočia heslo sociálneho štátu neexistovalo, hovorilo sa o prekonaní kapitalizmu. Sociálny štát sa chápal ako medzičlánok, stretli by sme sa s ním v stanovách sociálnodemokratických strán severských krajín, kde sa dnes už skôr spomína socializmus ako sociálny štát. Európska ľavica sa ocitla v hlbokej defenzíve, zatiaľ nevidí iné východisko ako heslo sociálneho štátu. Otázka je, či si toto heslo nedala vnútiť od svojho protivníka. A takisto stojí za zamyslenie, či nenastal čas, aby obnovila heslo socializmus. Niet pochýb o tom, že ak nebude radikálnejšia a prijme pravidlá, ktoré jej vnucuje protivník, môže sa stať, že pomaly a isto odíde z politickej scény a namiesto nej nastúpi pravica s fašistickým podtextom. Záver: tradičný sociálny štát je už minulosťou.

● Mimoriadne ma zaujal váš rozhovor so svetoznámym slovinským filozofom Slavojom Žižekom, ktorý tvrdí: „Myslím si, v základe som tradicionalista, že nemecký idealizmus, metafyzika nemeckého idealizmu poskytuje najlepšie pojmové nástroje, aby sme sa vyrovnali s krízou. Filozofia a kríza sú spolu vždy previazané. Nečudo, že Platónovou najreprezentatívnejšou knihou je Ústava, v ktorej nájdete celú jeho ontológiu, metaforu jaskyne atď., ale z toho všetkého sa vynára odpoveď, aký spoločenský poriadok potrebujeme.“ Aký teda?

Slavoj Žižek necháva túto otázku otvorenú, nepropaguje nejaký konkrétny model alternatívnej spoločnosti. Pýtal som sa ho napríklad na knihu Kybersocializmus od Cockshotta a Cottrella, v ktorej autori načrtávajú alternatívu, odpovedal, že to nie je jeho štýl rozmýšľania, že sa nezaoberá tým, ako by mala spoločnosť po kapitalizme vyzerať, za cieľ si skôr kladie úlohu zmeniť myslenie a konanie ľudí, a to v tom zmysle, aby sa alternatíva voči kapitalizmu premenila na niečo reálne.

● Myslíte si, že Žižekove filozofické bonmoty, akokoľvek zaujímavé, inšpirujúce a podnetné, avšak bez celistvej koncepcie, sú tým pravým a rozhodujúcim, čo svet dnes potrebuje?

Žižekova koncepcia je rozptýlená v štyridsiatich knihách. Nájdeme autorov, ktorí sa usilujú vylúpnuť z jeho prác ucelený koncept. Napríklad Tony Myers v diele Slavoj Žižek tvrdí, že myšlienky tohto slávneho filozofa vyzerajú na prvý pohľad chaoticky, ale pri podrobnejšom skúmaní zistíme, že sa v nich skrýva, povedzme ako v detskom kindervajci, značne komplexný projekt. Žižek na základe Lacanovej psychoanalýzy (Jacques Lacan, bol významný francúzsky psychoanalytik a filozof) vytvoril novú teóriu subjektu, konzistentnú s jeho politickou teóriou, ďalej teóriu politického činu či vzniku novej ľavicovej politickej strany. A nielen to, po novom chápe rasizmus, feminizmus, postmodernizmus atď. Pritom používa rovnaké pojmové nástroje ako Lacan, vďaka ktorým udržiava celú koncepciu pohromade.

● Slavoj Žižek okrem iného zdôrazňuje: „Najinteligentnejší ľavicoví myslitelia, samozrejme nie ortodoxní marxisti, predpovedajú, že ak budú súčasné trendy pokračovať, budeme mať v Európe svojho druhu občiansku vojnu medzi imigrantmi a starousadlými Európanmi.“ Aj významný český filozof Václav Bělohradský konštatuje v podstate to isté, spomína identitárnu paniku, ktorá vedie k potlačeniu multikulturalizmu. Čo si o tom myslíte?

V Európe skutočne dochádza k vytváraniu fundamentalistickej identity v tom najširšom slova zmysle. Je však nevyhnutné uvedomiť si, že sa to rodí na sociálno-ekonomickom teréne, ktorý je plodom súčasného kapitalizmu. Vidno to napríklad na tom, čo sa dnes odohráva v Čechách, v Šluknovskom výbežku. O čo vlastne ide? Trhové princípy a bezohľadná maximalizácia zisku tu viedli k vzniku typického geta so všetkými príznačnými vlastnosťami: podnikatelia nasťahovali na toto územie občanov, zväčša Rómov, o ktorých nemal nikto záujem, ubytovali ich za prehnané ceny. Tak sa stalo, že voľný trh vlastne stvoril geto. Taká prax nemôže viesť k ničomu inému ako k formovaniu nacionalistickej a rasistickej identity. A výsledok? Neustále sa umocňuje napätie medzi starousadlíkmi a obyvateľmi susedného geta. Starousadlíci majú strach, neraz oprávnený, ktorý vo väčšinovej spoločnosti pôsobí ako spúšťací mechanizmus na aktivizáciu latentného rasizmu. Zjednodušene povedané, kvôli podnikateľom, ktorí si vytvorili zlatú baňu na báze sociálne najslabších a vylúčených, sa začína v celej českej spoločnosti rozmáhať rasizmus.

● Ešte ostaneme u Žižeka. Tvrdí o sebe, že patrí k hnutiu, k veľmi zaujímavému hnutiu ľudí s odkazom na kresťanstvo. Jeho priateľ, už spomínaný Badiou, napísal knihu o sv. Pavlovi, aj Agamben je autorom knihy o sv. Pavlovi, dnes je to celé hnutie ľavicových mysliteľov, čo si prisvojujú sv. Pavla. Čo uňho hľadajú a nachádzajú?

O svätom Pavlovi píše Alain Badiou v knihe Svätý Pavol, zakladateľ univerzalizmu, ďalej taliansky filozof Giorgio Agamben v diele Čas, ktorý zostáva (List sv. Pavla Rimanom) a sám Žižek napísal o kresťanstve tri knihy. Badiou hovorí, že súčasný univerzalizmus je v kríze, vzniká, povedzme, občianstvo plnoprávne, polovičné, ale aj nijaké, človek je jednoducho bez papierov. Ako potom možno nájsť univerzalizmus ? Badiou hľadá nový koncept univerzalizmu u svätého Pavla, presnejšie, má svoju teóriu univerzalizmu, definuje, čo to je, akú má charakteristiku, svätého Pavla pritom chápe ako príklad univerzalizmu, takého univerzalizmu, ktorý rozvíja on sám. Slúži mu to vlastne ako ilustrácia. V jeho poňatí nie je univerzalizmus ako niečo všeobecné, čo má neutrálny, resp. formálny charakter, naopak, je to akt, určitá udalosť. U svätého Pavla je takou udalosťou vzkriesenie –, čiže udalosť, ktorá musí byť prístupná všetkým, každému indivíduu bez ohľadu na jeho postavenie v spoločnosti, národnosť, rasu, náboženstvo atď. Od indivídua sa nežiada nič iné, iba prijať vzkriesenie ako udalosť. Ak udalosť spĺňa všetky tieto nároky, je univerzalistická.

● Ako by mala taká udalosť vyzerať v súčasnom svete?

Badiou vysvetľuje, že ozajstná udalosť vedie k vzniku komunity ľudí vernej onej udalosti. V minulosti to bola francúzska revolúcia, Žižek hovorí aj o ruskej. V dnešných časoch, a to je moja výhrada voči Badiouovi, taká udalosť chýba. Ale čo potom? Ako z tohto zorného uhla vyzerá jeho koncepcia univerzality?

● Žižek o sebe hovorí, že je leninista, Lenin z roku 1915. Lenin po fiasku prvej svetovej vojny odišiel do Švajčiarska a študoval Hegela. To je Lenin, ktorý sa mi páči, zdôrazňuje Žižek. Úplne pripustiť katastrofu. Prvou úlohou dnešného marxistu je byť radikálne sebakritický. Celý ľavicový projekt treba radikálne premyslieť vzhľadom na nové výzvy, na nové formy biogenetických možností. Je tento Žižekov pohľad reálny?

Oceňujem, že Žižek po dlhšom čase, a to zdôrazňujem, uviedol do politickej filozofie figúru Lenina ako nevyhnutný predmet spoločenského a filozofického myslenia. Vidí ho z dvoch stránok: ako pragmatickú osobnosť, politika, ktorý neuspel so svojou koncepciou, zapletúc sa pritom do situácií, z akých nenašiel východisko. Zároveň Lenina chápe ako človeka, ktorý uskutočnil prechod k politickému činu. Začínal od začiatku (aj Žižek napísal článok Ako začať od začiatku), znamenalo to zmiesť všetko zo stola a sústrediť maximálnu pozornosť na danú situáciu. Leninova schopnosť uskutočniť negáciu by nám aj dnes mohla slúžiť ako príklad, najmä však európskej ľavici, ktorá by sa nemala, ako som už povedal, utiekať k sociálnemu štátu, ale pokúsiť sa začať s niečím novým. Zatiaľ na to, žiaľ, nemá silu, dostala sa do akéhosi medzipriestoru, v ňom veľa riskuje, môže stratiť aj mocenské pozície, lenže keby... keby sa pokúsila o jeden veľký začiatok, svitla by nádej, že sa črtá iná forma politiky, ktorá vnesie do spoločnosti nové hodnoty a aj efekty. Treba priznať, že v Latinskej Amerike sú v tomto smere o krok ďalej. Tamojší politici, Hugo Chávez a ďalší, pochopili, že je nevyhnutné utvoriť pevnejšie organizačné formy (nemôže to byť nič iné ako lepšie organizovaná politická strana) a prehĺbiť kontakty medzi hnutiami zdola a politickou stranou. Vonkoncom nejde o to, aby sa v Európe urobila akási napodobenina latinskoamerických reálií; prirodzene, do našich podmienok nemožno preniesť politiku Hugo Cháveza, ako inšpirácia však môžu poslúžiť.

KAUZA

V skrini nového vedenia štátnych hmotných rezerv nestraší len platinový kostlivec

Aj vykurovacie oleje rozohrievajú vyšetrovateľov

Oto BALOGH

Nové vedenie Správy štátnych hmotných rezerv (SŠHR), ustanovené po voľbách a po piatich mesiacoch bezvládia v tejto inštitúcii, zdedilo po svojich predchodcoch z obdobia vlády I. Radičovej danajský dar – problematický predaj takmer 15 tisíc ton ťažkého vykurovacieho oleja. Neprávom obchádzaná kauza, ktorá rozsahom škôd nezaostáva za medializovaným predajom platinových sitiek, je podľa informácie, ktorú poskytol nášmu týždenníku predseda SŠHR JUDr. K. Kičura, už na stoloch vyšetrovateľov Sekcie kontroly a boja proti korupcii ÚV SR a Úradu boja proti korupcii PZ SR.

Prípad, ktorého scenár je vernou kópiou kauzy platinové sitká, má navyše nepríjemný medzinárodný rozmer – poškodenou stranou je zahraničná spoločnosť, ktorá sa svojich práv domáha na súde. Termín pojednávania ešte nie je určený, ale ak sa na ňom pochybenia žalovanej strany (SŠHR) potvrdia, odhliadnuc od poškodenia dobrého mena Slovenska v zahraničí, bude slovenský štátny rozpočet chudobnejší o niekoľko miliónov eur.

■ PYRHOVO VÍŤAZSTVO

Podľa dokumentov, ktoré majú SNN k dispozícii, vypísala SŠHR v novembri 2010 verejnú obchodnú súťaž na predaj 1 4933,25 ton ťažkého vykurovacieho oleja zo svojich zásob. O olej uskladnený v dvoch nádržiach spoločnosti FOBOS INVEST, a. s., Praha, nachádzajúcich sa v areáli spoločnosti CHEMES, a. s., Humenné, prejavili záujem traja uchádzači. S víťazom obchodnej verejnej súťaže, maďarskou spoločnosťou Envirochem Kft. so sídlom v Budapešti, podpísala SŠHR kúpnu zmluvu 14. decembra 2010. Kúpna cena oleja, vzhľadom na vyšší obsah síry, bola po dohode zmluvných strán stanovená na 210 eur bez DPH za tonu (67,8 percenta z ceny, za ktorú sa tona oleja predávala v čase podpisu zmluvy na európskej burze v Rotterdame). Do štátnej pokladnice tak malo pribudnúť 3,163 milióna eur (plus 600 tisíc eur za DPH). Čoskoro sa však ukázalo, že jedna zo zmluvných strán nehrá férovými kartami. Ešte pred podpisom zmluvy kupujúci odobral vzorky z predávanej komodity (podľa zmluvy mal na to právo – pozn. red.) a dal ich posúdiť autoritám z oblasti certifikácie kvality ropných produktov, o. i. švajčiarskej spoločnosti SGS. Výsledky, ktoré sa dozvedel dva dni po podpise zmluvy so SŠHR, potvrdili, že predávaný olej nemá kvalitatívne parametre deklarované v protokoloch o skúškach, ktoré boli súčasťou kúpnej zmluvy. Kupujúci túto skutočnosť 16. decembra 2010 oznámil SŠHR a požiadal o opätovný odber vzoriek tovaru a o poskytnutie informácií týkajúcich sa vyskladnenia a dodania tovaru, keďže vznikli oprávnené pochybnosti, že tento nebude schopný olej dodať v lehote stanovenej medzinárodnými obchodnými zvyklosťami.

■ KOLOTOČ VÝHOVORIEK

SŠHR o štyri dni oznámila kupujúcemu, že ak chce urobiť opätovný odber vzoriek, musí za odbery vzoriek z oboch nádrží zaplatiť 34 tisíc eur. Ten s požiadavkou súhlasil a požiadal o vyskladnenie 2 tisíc ton oleja (potrebných na nový odber vzoriek), za ktorý bol ochotný zaplatiť 420 tisíc eur. SŠHR súhlasila a prisľúbila vyskladnenie oleja po zaplatení uvedenej sumy. Kupujúci ju zaplatil a SŠHR mu 27. decembra 2010 oznámila, že platbu má na účte, a skladovateľovi oleja, spoločnosti FOBOS, zasiela príkaz na vyskladnenie. Koncom decembra 2010 kupujúci písomne informoval SŠHR, že olej na odobratie vzoriek plánuje odobrať začiatkom januára 2011 a presný termín odberu včas oznámi. Predávajúci reagoval na oznam kupujúceho 7. januára 2012 požiadavkou na zaplatenie zmluvného úroku z omeškania, keďže v termíne nedoplatil zvyšok kúpnej ceny. Zlomový zvrat však prišiel 10. januára 2011, keď SŠHR kupujúcemu mailom oznámila, že nastali neočakávané problémy so skladovateľom oleja, firmou FOBOS, a preto nebude schopná vyskladniť ani sľúbených 2 tisíc ton oleja na odber vzoriek. Súčasne

JUDr. [redacted]
advokát
[redacted]
e-mail: [redacted]

Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky
06 -04- 2011

Správa štátnych hmotných rezerv
Slovenskej republiky
Pražská 29
812 63 Bratislava

V Bratislave 06.04.2011

K č.: 2011/01445-3OLP, 28Cb/85/2011
Vec: Kúpna zmluva č. 192/OHRNZaRB zo dňa 14.12.2010 – predbežné opatrenie

Príl.: uznesenie OS BA I zo dňa 04.04.2011

Ako splnomocnený zástupca spoločnosti ENVIROCHEM Kft., so sídlom 1125 Budapešť, Nagytétényi út 221-225, Vás informujem, že dňa 04.04.2011 bolo vydané uznesenie Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 28Cb85/2011, ktorým bolo vydané predbežné opatrenie, ktorým bolo nariadené, že Správa štátnych hmotných rezerv SR a spoločnosť FOBOS INVEST a.s. sú povinní zdržať sa nakladania, scudzenia, založenia, zriadenia vecného bremena, prenajatia, vypožičania s vykurovacím olejom ťažkým v množstve 14 933,25 ton odo dňa doručenia predbežného opatrenia až do právoplatného skončenia konania vo veci samej.

S pozdravom

ENVIROCHEM Kft.
zastúpený: [redacted]

kupujúceho požiadala, aby nekontaktoval skladovateľa, a dala mu prísľub, že po vyriešení problému ho bude bezodkladne kontaktovať. Napriek tomu, že sa tak nestalo, a SŠHR kupujúceho neinformovala ani o odstránení problémov s firmou FOBOS, ani o svojej pripravenosti dodať tovar riadne a včas, 25. januára 2011 ho vyzvala na doplatenie zvyšku kúpnej ceny (2,295 mil.), čo kupujúci z vyššie uvedených dôvodov odmietol, no 3. februára 2011 napriek nekorektnému postupu obchodného partnera zaplatil predávajúcemu ďalších 420 tisíc eur. Ten zareagoval 8. februára 2011 mailom, v ktorom kupujúcemu oznámil, že je nútený odstúpiť od zmluvy, pretože kupujúci nezaplatil zvyšnú časť dohodnutej kúpnej ceny ani v dodatočnej lehote. Kupujúci v rovnaký deň mailom oznámil predávajúcemu, že zvyšok kúpnej ceny doplatil, čo o deň neskôr doložil písomným potvrdením banky, že predmetnú sumu poukázal na účet SŠHR. Na ňom sa však dlho neohriala, lebo SŠHR peniaze, z ktorých si strhla úroky z omeškania, poslala späť kupujúcemu.

■ PREDÁVALI UŽ PREDANÉ

Podľa vyjadrenia advokátskej kancelárie zastupujúcej poškodenú stranu v súdnom spore je jej vlastnícke právo k tovaru v zmysle kúpnej zmluvy i podľa príslušného paragrafu Obchodného zákonníka nespochybniteľné. No vývoj kauzy potvrdil, že „kde je vôľa, tam je cesta“, aj keby zákony hovorili čosi iné. Aj keď kupujúci listom z 3. marca 2011 vyzval SŠHR i skladovateľa oleja – firmu FOBOS – aby mu v súčinnosti vydali tovar (olej), ktorý je jeho vlastníctvom, ani jedna z oslovených strán nezareagovala. Naopak, už raz predaný olej sa dostal znovu do verejnej obchodnej súťaže, ktorú SŠHR vyhlásila 11. marca 2011.Cena za tonu oleja bola stanovená ako pri predchádzajúcej verejnej súťaži (aj keď na rotterdamskej burze medzičasom stúpla o120 eur), súťažné návrhy mohli uchádzači predkladať do 28. marca 2011.

Víťazom verejnej obchodnej súťaže sa stal jediný uchádzač – spoločnosť MOF, a. s., so sídlom v Bratislave. Tá má podľa Obchodného registra rovnakého štatutára (predsedu predstavenstva) ako spoločnosť Chemes, a. s., Humenné, ktorej patrí areál i cisterny s uskladneným olejom, čo však znamená, že má i rovnakého majiteľa. Kúpna zmluva medzi SŠHR a MOF, a. s., ktorej fotokópiu má náš týždenník k dispozícii, poukazuje na zaujímavé pozadie tohto obchodu. Podľa nej kupujúci zaplatí časť kúpnej ceny vo výške 3 milióny eur 24. marca 2011, teda ešte pred podpisom kúpnej zmluvy, a jej zvyšok vo výške 763 179 tisíc eur najneskôr v deň podpísania kúpnej zmluvy. A tu sa natíska otázka: ktorý obchodník dá vopred 3 milióny eur (takmer 100 miliónov v starej mene) bez toho, aby vedel, čo kupuje, keďže ešte neuzavrel kúpnu zmluvu? Vysvetlenie je jediné – iba ten, kto vopred vie, že kupuje niečo, na čom môže kráľovsky zarobiť. A vďaka personálnemu prepojeniu s Chemesom to MOF vedel veľmi dobre.

■ ŽALOBA Z MAĎARSKA

Po víťazstve MOF, a. s., v obchodnej súťaži podal právny zástupca spoločnosti Envirochem Kft. žalobu na SŠHR a Okresný súd Bratislava I. požiadal o vydanie predbežného opatrenia (PO), ktorým bude SŠHR a spoločnosti FOBOS zakázané nakladať s takmer 15 tisíckami ton oleja. Súd navrhovateľovi vyhovel a 4. apríla 2011 predbežné opatrenie vydal. Právny zástupca doručil oznámenie o vydaní PO spolu s uznesením súdu do podateľne SŠHR 6. apríla 2011. Udalosti, ktoré nasledovali potom, môžu vysvetľovať rozdielne dátumy podpisu zmluvy bývalou predsedníčkou SŠHR a štatutárom MOF-u. Podotýkame, že ide len o hypotézu, ktorá však môže byť blízko pravdy. Keď sa vedenie SŠHR dozvedelo o existencii PO, s hrôzou zistilo, že kupujúci ešte nezaplatil celú kúpnu cenu. Okamžite ho kontaktovalo s požiadavkou, aby tak urobil. SŠHR ako štátna inštitúcia má účet v Štátnej pokladnici, ktorá neprijíma platby v hotovosti, ale iba prevodným príkazom. Peniaze prišli na účet SŠHR 7. apríla 2011, teda v deň, ktorý je uvedený pri podpise zmluvy spoločnosťou MOF, a. s., no pri podpise predsedníčky SŠHR je uvedený dátum 4. apríl 2011, teda deň, keď ešte kupujúci nezaplatil celú kúpnu cenu. Núka sa jediné vysvetlenie: dátum 7. apríl 2011 by neobstál, lebo vtedy už vedeli o existencii PO.

■ ZAVÁDZANIE NA POKRAČOVANIE

Celá kauza sa prevalila koncom novembra 2011, keď o nej ako prvý informoval portál Aktuálne.sk a následne aj televízia TA3 po tom, ako na otázky týkajúce sa postupu SŠHR dostali neuspokojivé odpovede. Od decembra 2011 sa kauzou začal zaoberať aj náš týždenník. Po zozbieraní dostatočného množstva materiálov sme na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám oslovili tajomníčku vtedajšej predsedníčky SŠHR, aby nám vysvetlila viaceré skutočnosti vyvolávajúce podozrenie, že s opätovným predajom vykurovacích olejov nebolo všetko v poriadku. V odpovedi zo 14. decembra 2011 poprela, že by Envirochem zaplatil kúpnu cenu, že SŠHR nebola schopná vyskladniť olej, že ho predala nevýhodne, že vedela o existencii PO v deň podpísania zmluvy a poprela aj antidatovanie zmluvy a skorší podpis zmluvy predsedníčkou SŠHR odôvodnila jej neprítomnosťou na pracovisku 7. apríla 2011. K personálnemu prepojeniu firiem MOF, a. s., a Chemes, a. s., sa odmietla vyjadriť.

■ EPILÓG

Úplne odlišne sa k celej kauze postavil nový predseda SŠHR, ktorý ocenil záujem nášho týždenníka objektívne informovať o tejto kauze. Vo svojej odpovedi okrem iného napísal: „V súvislosti s tvrdeniami uvádzanými vo Vašom liste som nariadil a požiadal o vykonanie dvoch auditov Úrad vlády SR a Ministerstvo financií SR. V krátkej dobe požiadam o forenznú kontrolu NKÚ SR v záujme objektívne zistiť reálny stav, ako i mieru zavinení jednotlivých zúčastnených osôb. Môžem Vás uistiť, že urobím všetko pre to, aby sa vyšetrili podozrenia vo všetkých Vami naznačených kauzách, pričom výsledky týchto šetrení si budete môcť overiť z verejne dostupných prostriedkov.“

Kauzu predaja ťažkých vykurovacích olejov bude redakcia SNN sledovať až do jej úplného rozuzlenia.

Faksimile: SNN

Chvíľu som zauvažoval ako reagovať. Väčšina sa smiala. Neviem, či na znak súhlasu, alebo aby neboli iní? Nesúhlasne, neveriacky som zavrtel hlavou, prišla na mňa ľahučká hodnotová nevoľnosť.

Na opačných póloch

Keď sa hovorilo o možnostiach propagácie pôvodnej slovenskej literatúry počas jednej besedy na podujatí Slovesnej jari v Martine, vydavateľ Ivan Harman, bývalý žilinský primátor a skutočne na veľké počudovanie aj kresťanský politik (teda aspoň podľa názvu strany, v ktorej pôsobí), spomenul propagáciu ich tvorby. Využíva tiež tzv. pánske časopisy, čo bol dôvod jeho úsmevu a smiechu, ku ktorému sa pridala aj väčšina prítomných. Teda tie časopisy, ktoré by sme ešte pre niekoľkými rokmi označili za erotické. Nevidí na tom nič zlé, každá cesta spĺňa účel a propagácia vydávania zmysel má, teda podľa neho. Takéto využívanie možností propagácie literatúry, ktoré poskytuje dnešný trh, som akosi nestrávil. V čom je ten rozdiel, do akej miery využiť možnosti a prostriedky, čo nám poskytuje súčasný svet? Je to len o tom, že účel svätí prostriedky? Nie je to skôr o tom, že literatúra – a zvlášť tá s prívlastkom krásna – sa odlišuje práve v tom, že je o iných hodnotách ako kupliarčenie s ľudským telom, pokleskom k najnižším pudom, zvrhlosťami a obnaženými ženskými telami? Isto áno. Od toho je už len krôčik, aby vo vydávanej literatúre, knižnej tvorbe a básnických dielach nebola uverejnená reklama a inzercia na erotickú literatúru či sexuálne internetové stránky.

Mimovoľne som si vybavil môjho brata so stredoškolským vzdelaním, ktorý pracuje vo vlastnej predajni. Mladú zamestnankyňu, predavačku len s výučným listom, ktorá nemá maturitu a nechce si ju ani urobiť, naučil „čítať“. Teda jej ukázal, že kniha má zaujímavý obsah a hovorí, ako film či televízia, ktoré dovtedy poznala, ba viac, hlbšie a plnšie, keďže literatúru dovtedy nepoznala. Dokonca môže byť zábavnejšia a kniha je aj príjemný spoločník. Dievčina je zatiaľ na začiatku, čo sa týka výberu knižiek, žánru a náročnosti. Ale veď ktože začínal s Gončarevom či Dostojevským, k nim sa treba časom „prehrýzť“? Ku knižke a k literatúre sa dostala inou cestou. Nie cez články či reklamu v erotických a ani bulvárnych časopisoch. Azda aj preto sa mi zdá tá akási nová cesta propagácie literatúry úplne nezmyselná, vulgárna a hlúpa. Veď to je o úplne iných, ba o opačných hodnotách, ktoré nikdy nemôžu mať vzájomne nič spoločné.

Vilo KOMORA

Za spoločný štát s Čechmi sa v septembri 1991 prihlásilo takmer deväťsto exponentov

Postavili sa proti slovenskej štátnosti a zatracovali ju!

Spracoval: (se)

II. ČASŤ

Výpočet protislovenských exponentov v prvej publikovanej časti sme uzatvárali, tým, že Výzvu Za spoločný štát podpísali aj ministri Ján Pišút, Pavol Hoffmann a Jozef Bakšay, námestník ministra Ivan Kraus, veľvyslanci Rudolf Chmel a Milan Resutík, lekár Peter Tatár, literárni vedci Oskár Čepan a Igor Otčenáš, sociologičky Soňa Szomolányiová a Iveta Radičová a rad novinárov na čele s Eugenom Kordom a Ľubou Lesnou. Teraz pokračujem ďalšími...

Ivan Kľačanský, novinár; Boris Farkaš, herec; Katarína Farkašová, dramaturgička; Dušan Kleinmann, právnik; Svätopluk Hüttl, lekár; Oľga Hüttlová, lekárka; Elena Lesageová, odborná asistentka; Daniel Alexander, sanitár; Viera Langerová, redaktorka; Mária Štefanková, redaktorka; Jana Juráňová, redaktorka; Anna Skokanová, podnikateľka; Emil Mocman, vedecký pracovník; Anežka Mocmanová, docentka; Jana Steinerová, redaktorka; Juraj Steiner, vedecký pracovník; Kveta Dašková, redaktorka; Jozef Jankovič, ekonóm; Tatiana Vorobjovová, technická pracovníčka; Milada Vorobjovová, dôchodkyňa; Viera Topinková, herečka; Milica Schraggerová, psychologička; Vojtech Schragge ekonóm; Viera Lorencová, redaktorka; Danica Gallayová, lekárnička; Michal Gallay, dôchodca; Alena Gallayová,, technička; Zora Kmeťová, výskumná pracovníčka; Iveta Brunnerová, učiteľka; Juraj Brunner, hudobník; Mária Gažová, dôchodkyňa; Gita Poláčková, dôchodkyňa; Jarmila Pauličková ,etnografka; Eva Marečková; Miloš Randár vedecký pracovník; Eva Randárová, učiteľka; Eva Mikulášová, vychovávateľka; Iva Lukačovičová, právnička; Alberta Simonová, profesorka; Ladislav Simon, študent; Koloman Wagner, projektant; Albína Wagnerová, technička; Peter Wagner, študent; Martin Mravec, programátor; Viera Mravcová, programátorka; Pavel Delmar, podnikateľ; Eva Jenčíková, vedecká pracovníčka; Dušan Hudec, režisér; Naďa Lovichová, psychologička; Ivan Marton, lekár; Martina Krénová, redaktorka; Zdena Jelašičová, učiteľka; Alojz Jelačič, technický úradník; Mária Rosívalová učiteľka; Martin Rosíval, študent; Viera Lehotská, vysokoškolská učiteľka; Želmíra Mišíková, vysokoškolská učiteľka; Tatiana Kernová, lekárka; Eta Wellerová, redaktorka; Emília Tóthová, robotníčka; Jolana Turanová, úradníčka; Rastislav Lehotský, podnikateľ; Henrieta Králiková, študentka; Michal Bláha, novinár; Robert Vitkovský, ekonóm; Tatiana Škopcová, knihovníčka; Ladislav Solyomos, nezamestnaný; Imrich Vašečka, sociológ; Michal Vašečka, študent; Alojz Krivý, ekonóm; Vlasta Hapalová, úradníčka; Dušan Hapal, vedecký pracovník; Ladislav Münner, projektant; Hana Münnerová, lekárka, Denisa Münnerová, nezamestnaná; Jaro Franek, odborný asistent; Štefan Marko, programátor; Viera Marková, programátorka; Klára Lacová, programátorka; Roman Inovecký, programátor; Želmíra Bečerová, právnička; Aladár Bečer, lekár; Eva Štrasserová, divadelníčka; Milada Tkáčová, dokumentaristka; Eva Gedeonová, vysokoškolská učiteľka; Pavel Hudec, technik; Anna Hudecová, učiteľka; Elena Krišková, prekladateľka, Marta Frišová, prekladateľka, Ivan Dianiška, sociológ; Romana Hambálková, študentka; Pavol Frič, sociológ; Marián Timoradský, ekonóm; Oľga Gyarfášová, sociologička; Karol Tauber, prekladateľ; Anna Kupsáková, odborná referentka; Miroslav Vico, redaktor; Eva Vicová, redaktorka; E. Jurkovičová, zdravotníčka; J. Važanová, knihovníčka; Peter Synak, technik; Edita Grešová, úradníčka; Oľga Jurková, učiteľka; Marta Horňáková, učiteľka; Naďa Machková, výskumná pracovníčka; A. Bučková, slobodné povolanie; Magdaléna Martušová, referentka; Iveta Škripková, dramaturgička; Renáta Kováčová, administratívna pracovníčka; Petra Malárová, nezamestnaná; Stanislav Kunda, lekár; Jozef Karvaš, údržbár; Anita Vágvölgyiová, právnička, Marián Pecko, režisér; Vladimír Halaj, grafik, Michal Kern, maliar; Ivan Bača, novinár; Ivana Rajčoková, novinárka; Mariana Hrabinská novinárka; Ján Krošlák, fotoreportér; René Miko, fotoreportér; Eva Benčíková, novinárka; Otto Gender, fotograf; Roman Benčík, masér; Martin Maruška, študent; Alžbeta Kyselová, novinárka; Juraj Benčík, herec; Zuzana Šebestová, študentka; Milan Krajčovič, servisný technik; Ingrid Krajčovičová, architektka; Božena Jakubovie, učiteľka; Vlasta Luptáková, novinárka; Juraj Kučera, novinár; Peter Ulman, novinár; Vladislav Dočkal, ekonóm; Peter Farárik, novinár; Anna Chovanová, novinárka; Dana Horváthová, novinárka; Ján Šimkovič, technik; Rasťa Stoličná, etnografka; Vladimír Pavlita, architekt; Michal Pavlita, lekár; Irena Pavlitová, pedagogička, Anna Šinkovičová, úradníčka; Matúš Palička, súkromník; Zuzana Cigánová, herečka; Jana Šípošová, psychologička; Elena Antalová, redaktorka; Katarína Ďuričová, psychologička; Ladislav Ďurič, psychológ; Mária Ďuričová, učiteľka; Oľga Demčuková, súkromníčka; Katarína Zlochová, učiteľka; Alexej Zlocha, podnikateľ; Jaroslav Rozsíval, režisér; Anna Rozsívalová programátorka; Vladimír Kořínek technik; Zdenka Kořínková, technička; Vlado Srpoň, publicista; Rút Facunová, novinárka; Gustáv Kyselica, podnikateľ, Vanda Kyselicová, dramaturgička; Peter Facuna, dôchodca; Jaroslav Makovický, inžinier; Zuzana Makovická, archeologička;Libuša Makovická, lekárka; Ingrid Karkaliková, historička; Zora Vagnerová, technologička; S. Vagner, študent; S. Vagner vedecký pracovník; Vladimír Krapáč, pedagóg; Svetlana Zimanová, hudobníčka; Naďa Trizmová ,učiteľka, Dušan Kakalík, programátor; Alberta Sajanová, lekárka; Vladimír Garaj, učiteľ; Eva Medveďová, učiteľka, Ľudovít Medveď, učiteľ; Soňa Hořínková úradníčka; Dušan Hořínek, výskumný pracovník; Daniela Orgoníková, lekárka; Alena Kozáková, odborná asistentka; Magita Bartová, laborantka; Alžbeta Trnovská učiteľka; Mária Kostelníková, vysokoškolská učiteľka; Ján Kostelník, vysokoškolský učiteľ; Kristína Kľučovská, lekárka; Ján Kozsich, cukrár; Mária Kozsichová, úradníčka; Július Gajdoš, dramaturg; Anna Gajdošová, profesorka; Jana Krejčíková, profesorka; Vlado Novotný, lekár; Hana Šubertová ,úradníčka; Hana Daubnerová, redaktorka; Katarína Hubová, historička; Ján Teplan, vedecký pracovník; Katarína Teplanová, vysokoškolská profesorka; Ela Pastorová ,výtvarníčka; Lucia Krmíčková, právnička; Ľubica Tedlová, farmaceutka; Marta Hrubovská, redaktorka; Vladimír Čech, matematik; Ľuba Lesná, novinárka; Mária Mistríková, archivárka; Lajos Grendel, spisovateľ; Miroslav Lehký, hovorca Charty 77; Darina Halasová, výtvarníčka; Irena Mylsíková, výskumná pracovníčka, Igor Očenáš, literárny vedec; Frederika Belanová, redakčná tajomníčka; Nina Hečková, vydavateľka; Vladimír Štefánik; Otto Machač, grafik; Eugénia Sikorová, vysokoškolská učiteľka; Ladislav Juško, psychológ; Rudolf Sikora ,výtvarník; Mária Brachtlová, lekárka; Peter Mareš, lekár; Katarína Horváthová, informatik; Jarmila Valachovičová; Ernest Húska, výskumný pracovník; Daniela Zachystalová, referentka; Jarmila Vlachovičková, referentka; Viera Bieliková, dramaturgička; Marián Miškovič, inžinier; Branislav Bačo, študent; Fedor Kresák, dôchodca; Helena Krajčiová, študentka; Marek Huba, sochár; Vladimír Veselý, podnikateľ; Milan Štěpánek, programátor; Hana Hováčová, študentka; Dana Kvetková učiteľka; Roman Olexa, programátor; Lucius Kováč, programátor; Ladislav Simon, tréner; René Simon, študent; Lucia Zelenáková, študentka; Mária Zelenáková, úradníčka; Tatiana Ovečková, právnička; Milan Ovečka, biochemik; Milan Ovečka, lekár; Eva Hejná, lekárka, Zdena Kállayová, tlmočníčka; Ondrej R. Halaga, historik; Marianna Martonová, chemička; Katarína Mádyová, biofyzička; Milan Merva, vedecký pracovník; Lev Bukovský, matematik; Jozef Brincko, právnik; Zdeňek Černík, dôchodca; Miriam Gálová, vedecká pracovníčka; Nataša Špiláková, študentka; Pavol Špilák, študent; Klára Tkáčová, vedecká pracovníčka; Ján Tkáč, technik; Zuzana Tkáčová, študentka; Jozef Maršala, lekár; Ľubomír Badina, výtvarník; Robert Hončariv, profesor; Ivan Ahlers, lekár; Eva Ahlersová, lekárka; Mikuláš Takáč, univerzitný profesor; Karol Marton, profesor; Ivan Žežula, docent; Štefan Lukačin, lekár; Zoltán Balasca, novinár; Miroslav Oravec, technológ; Bohdan Oravec, lekár; Rastislav Madáč, podnikateľ; Mária Kizáková, geologička; Michal Kizák, veterinár; Elena Lamačková, chemička; Anica Medveďová, učiteľka; Ján Medveď, stredoškolský profesor; Ladislav Krechňák, študent; Mária Urbanová, predavačka; Marína Zavacká, študentka; Alica Valentovičová, filozofka; Daniela Kováčiková, študentka; Viera Bečerová, študentka; Jolana Kusá, filozofka; Božena Vrcinárová, učiteľka; Lenka Kráľová, domáca; Iva Smreková, výskumníčka; Judita Fatulová, nezamestnaná; Zuzana Fatulová, architektka; Alena Gottweissová, vývojová pracovníčka; Dana Gottwiessová, konštruktérka; Rut Jonová, profesorka; Mária Fischerová, fyzička; Daniel Fischer, výtvarník; Emília Elanová; Peter Elan, lekár; Alena Erdziaková, vedecká pracovníčka; Pavol Erdziak, publicista; Darina Laimanová, laborantka; Mária Inczeová, asistentka strihu; Ľuba Zednikovičová, redaktorka; Sergej Michalič, novinár; D. Machek, hudobník; M. Machková, zdravotná sestra; Elena Štetková, domáca, G. Druhová, farmaceutka; A. Pavlovič, technik; M. Paulovičová, pedagogička; V. Fibingerová, ekonómka; P. Čerňanská, zdravotníčka; Anna Mazáková, učiteľka; Eva Beňová, farmaceutka; Viktor Mikula, lekár; Eleonóra Mrázová, technička; K. Hermannová, pedagogička; Mária Grančičová, administratívna pracovníčka; Katarína Tomašovičová, učiteľka; Dagnar Marianková, korektorka; Tomáš Zálešák, študent; Peter Menšík, študent; Miriam Marianková, študentka; Jozef Markovič, lekár; Hugo Hermann, lekár; Elena Zajacová, lekárka; Rudolf Zajac, vysokoškolský pedagóg; Neva Pilutová, vysokoškolská pedagogička; Zuzana Pišútová, meteorologička; Melánia Jančinová, učiteľka; Milada Kubačková, domáca; Michal Jančina, programátor; Dana Jančinová, učiteľka; Oľga Rešpašová, učiteľka; Vlado Repaš, študent; Oľga Plencmerová, učiteľka; Rudolf Plencner, technik; Anna Horáková, učiteľka, Zoltán Salamon; Anna Kapsamunová; Eva Matejková, herečka; Ladislav Korbulny, čašník; František Fenič, režisér; Silvia Fedorová ,výtvarníčka; Ladislav Duditš, právnik; Miroslav Smrčina, projektant; Dagmar Smrčinová, asistentka; Jozef Müller, kameraman; Karol Svozil, pivovarský technológ; Dita Hevényiová, produkčná; Milan Herény, výtvarník; Magdaléna Slabáková, knihovníčka; J. Tholtová, filozofka; Helena Paulová, domáca; Vladimír Maňák, publicista; Katarína Karsayová, redaktorka; Margita Ferenczi-ová, redaktorka, Edita Kissová, redaktorka; Eva Szökeová, korektorka; Blanka Bruothová, právnička; Emília Pinková, dôchodkyňa; Jozef Pinka, podnikateľ; Jozef Palgut, sústružník; Miluša Wiedermannová, šéfka opery SND; Jiří Wiedermann, sólista opery; Ľudmila Fričová, úradníčka; M. Frič, úradník; Štefan Nosáľ, choreograf; Laszló Barak,redaktor; Milada Karasová, lekárka; Emil Karas, Vilma Lesná, lekárka; Pavol Lesný, lekár; Viola Lesná, zdravotná sestra; Juraj Kolárik, lekár; Magda Kolériková, zdravotná sestra; Lýdia Földešová, domáca; Jarmila Kaletová, výtvarníčka; Milan Kaleta, vedecký pracovník; Martin Kaleta, študent; Štefan Majcunár, podnikateľ; Anna Hanusková, Viera Šufliarska, referentka; Ernest Mayer, projektant; Zuzana Mayerová, učiteľka; Margita Ševecová, domáca; Jozef Buchel, podnikateľ; Angelika Vlčková, vedecká pracovníčka; Zuzana Szatmáry, publicistka; Anica Medveďová, učiteľka; Ján Medveď, učiteľ; Michal Szatmáry, študent; Dalma Holanová, učiteľka; Mária Kizáková, geologička; Michal Kizák, veterinár; Matej Kliman, študent; Elena Lamčíková, chemička; Ladislav Lavotha, technik; Elena Bosáková, stredoškolská profesorka; Elena Karabinová, vedecká pracovníčka; Eva Bosáková, vedecká pracovníčka; Juraj Bosák, vedecký pracovník; Priska Danielová, stredoškolská profesorka; Viera Vajcíková, profesorka; Viera Vajcíková ml., profesorka; Igor Vajcík, inžinier; Mária Bárthová ,profesorka; Martin Bosák, vedecký pracovník; Mária Vicová, učiteľka; Mária Krebesová, sociálna pracovníčka; Angela Štefeková, učiteľka; Václav Semotam, dôchodca; Katarína Sviteková, projektantka; Agneša Kováčová, lekárka; Rudolf Hoffmann, historik; Peter Barták, filozof; Timotej Filadelfy, vysokoškolský pracovník; Alžbeta Briestenská, lekárka; Marta Kováčová, odborná referentka; Judita Kováčová, zdravotníčka; Branislav Kováč, študent; Zdenka Popová, úradníčka; Helena Grunertová, výskumná pracovníčka; Žofia Machová, učiteľka; Jozef Mach, dôstojník; Gizela Rajňáková, dôchodkyňa; Andrej Augustín, výtvarník; Ivica Augustínová, domáca; Paľo Roháč, podnikateľ; Kazimír Križan, programátor; Alžbeta Holanská, podnikateľka; Magdaléna Nagyová, domáca; Miroslav Krejčí, vodič; Juraj Barta, lekár; Anna Bartová, lekárka; Mária Ostrožlíková, lekárka; Helena Havaldová, učiteľka; Emília Branyiková, učiteľka; Gustáv Fröhly, učiteľ; Eleonóra Morvayová, učiteľka; Alžbeta Solyrnosová, učiteľka; Ivana Borváková, učiteľka; Beatrix Tothová, učiteľka; Mária Györkeresová, učiteľka; Anna Mazlová, učiteľka; Agáta Rakczánová, učiteľka; Kornélia Molnárová učiteľka; Zuzana Mészárosová, učiteľka; Mária Bereczová učiteľka; Kristína Berhová, výskumníčka; Ladislav Berham, podnikateľ; Titanilla Matrková, vychovávateľka; Pavol Matrka, projektant; Vincent Kluka, učiteľ.

Ak sa na Slovensku zjaví nejaká protislovenská aktivita, ak treba premiestniť Pamätník štúrovcov, urážať vlastenecké city slovenského národa vo vlastnom nezávislom štáte alebo navrhovať odstránenie Jazdeckej sochy kráľa Svätopluka z nádvoria Bratislavského hradu, celkom iste pri tejto iniciatíve nájdete niekoho z 891 ľudí, ktorí sa podpísali proti vzniku vlastného nezávislého slovenského štátu Slovenskej republiky. V minulom vydaní Slovenských národných novín sme priniesli prvú časť hanebného menoslovu a publikovali sme aj text výzvy v časopise Kultúrny život, na pôde ktorého táto iniciatíva vznikla. Dobre si tento zoznam odložte. Nájdete ich všade, kde konajú proti slovenskej zvrchovanosti, proti slovenskej ekonomickej aj kultúrnej suverenite. Neomylne sú vždy proti, nikdy nie za niečo...

Stovka nových obrazov a objektov jubilujúceho majstra – Ondreja Zimku

Veľkolepý vzájomný hold Kysúc a Kysučana

Dušan D. KERNÝ – Ilustrácia: archív autora

Ondro Zimka je kysucký pevný bod, tvorbou sa mu podarilo otáčať výtvarným vesmírom. Je jedným z najlepších vkladov do slovenského výtvarného života, jeho príbeh je neopakovateľný tak , ako je neopakovateľný zážitok zhliadnuť, poznať jeho tvorbu. Vyhlásil to znalec a zberateľ JUDr. Anton Blaha pri otvorení výstavy v tomto roku jubilujúceho akademického maliara Ondreja Zimku (1937 v Turzovke-Hlinenom).

„Môžeme byť vďační, hrdí a spokojní, že máme takého majstra v našej Kysuckej galérii, že Kysuce majú takúto výstavu," vyhlásil predseda Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK) Ing. Juraj Blanár, poslanec NS SR. Kysucká galéria podľa názoru prítomných istý čas driemala, ale teraz naplno ožila, rozjasnila sa dielami z tvorby Ondreja Zimku z posledných troch rokov. S týmto názorom sa stotožnil aj predseda ŽSK. Kurátorka výstavy Slovník cudzích snov Mgr. Paulína Obuchová pri prezentácii 126 nových diel autora z posledných troch rokov pripomenula aj jeho podiel na slovenskej knižnej ilustrácii – viac ako stovky kníh, najmä rozprávkových, ako aj tvorbu jedenástich kreslených filmov. Riaditeľka galérie v novo oživenom oščadnickom zámočku Mgr. Paulína Ondrišová pre čitateľov SNN zasadila výstavu do širších súvislostí – pripomenula aj oživotvorenie medzinárodného sochárskeho sympózia v inšpiratívnom lesoparku oščadnického kaštieľa v rámci osobitného medzinárodného programu podporovaného aj z regionálneho fondu rozvoja EÚ.

■ PODMAŇUJÚCA ATMOSFÉRA

Faktografia však nepovie nič o podmanivej atmosfére vernisáže, ktorá bola svojráznym vzájomným holdom Kysúc a Kysučana. Masovo navštívená, pôsobivo usporiadaná s typickým folklórnym sprievodom ukázala zreteľne, že umelec je tu doma nielen prorokom, ale takrečeno kráľom, rešpektovanou a uctievanou osobnosťou. S typickou skromnosťou a so šibalským prehľadom sprevádzal tvorca svojich hostí dvomi poschodiami sál. Naplnili ich jeho veľkoplošné obrazy na dreve a originálne objekty, ktorými v posledných rokoch prekvapivo zaujal.

Sú to jednak drevené maľované kone s jazdcami i bez nich, sú výnimočným artefaktom spájajúcim ľudovosť, hravosť, pripomienku zaniknutej tradície detskej hračky s ojedinelou fantazijnou maľbou. Potom sú to drevené hranoly, niektoré so šikmou hornou stranou rôznej veľkosti – vysoké ako cestné stĺpy či komorné plastiky. Prekvapujúce kombinácie farieb a námetov. Skosený hranol Vilija pod zlatými dubmi (Vilija – Vianoce) má napr. 16x10x20 centimetrov, podobne akoby pripomienka Madony Da Vinciho Bronzový úsmev či magická Červená hmla – to všetko je kúsok veľkého maliarovho sveta na dreve, ktorý možno mať ako posla. Previazanosť autora s tradíciou možno badať aj na komornom hranole Narodenie v mrazivom ráne (15x25x10 – 2011) či takmer na výtvarnom žarte – pomaľovanom drevenom vandlíku na halušky, ktorému autor vdýchol obraz Madona s hviezdou. Podobné je to s kúskami samorastov oživených neopakovateľnou maľbou a novou trvácnosťou, napr. Ďuro Vinca Šikulu (12x17x31) alebo Pútnik z krajiny sv. Rastislava (67x26x11) či Anjel Sandra Botticelliho (14x10x28), všetko z roku 2011.

■ MAĽOVANÝ SVET

Opätovný návrat až do prvých rokov tvorby predstavujú rozľahlé maľby na peľastiach postelí, tentoraz však s novou farebnou silou príbehov žien – Ateh s vykrádačmi cudzích snov či fantázie Venuša z Hollmenkollenu. To všetko rozširuje autorov repertoár známy z obrovských vysokých malieb na doskách. Tvorba na malých drevených hranoloch či na koňoch drevenej jazdy zo Zimkovho ateliéru sa líši od veľkých plôch priam demonštrujúcich rozvíjajúcu sa farebnosť autora v dielach Veľký a Malý voz (100 x 180 cm) z roku 2012. Alebo ešte rozsiahlejšej plochy impozantnej, ironickej k dnešku maľby na dreve Tri zakopčianske grácie na Petránkach (2011). Toto dielo azda poskytuje možnosti vnímať polonahotu troch postáv ako výraz spoločensko-realistického- kritického pohľadu citlivého autora. Je to do katalógu nezaradený, pritom na výstave pomerne dominujúci obraz líšiaci sa od fantazijných a snových scén Zimkovej tvorby.

Osobitným holdom autorovi je katalóg výnimočnej kvality kysuckých autorov – zostavovateľky Márie Ščuryovej a fotografa Jaroslava Veličku s textami takých autorov, ako je Ján Tužinský, Andrej Ferko či Juraj Štaffa. Strhujúce je aj vyznanie samotného jubilujúceho autora: „Maľujem tak, aby som raz, keď príde čas, vstúpil do svojich obrazov, medzi svojich rodákov, do krajiny, kde nezapadá slnko."

Jozef Banáš: Posledná nevera

KNIHA TÝŽDŇA

Vydavateľstvo Ikar, Bratislava 2012

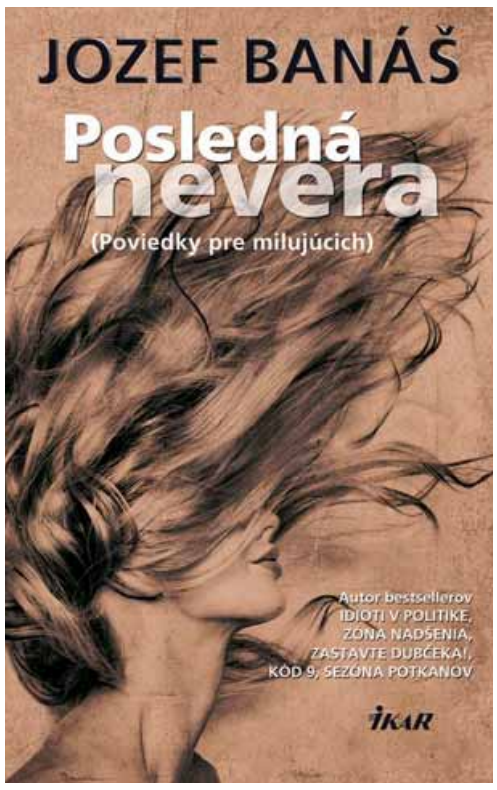

Kto sa pozrie na plátno súčasnej literatúry, zreteľne vidí Jozefa Banáša. Držiaceho svoje knihy, ktoré vstúpili do rodiny slovenských bestsellerov. Prózy namaľované štetcom hodným „kumštíra". Doteraz na plátnach veľkých príbehov na pozadie faktov primaľúval detaily dohadov a ďalšie „linky" poznatkov i presvedčení. Aby predstavil literárneho homunkula na rozhraní tmy a svetla.

Dávajúc čitateľovi možnosť rozhodnúť sa: či niečo vidí a či len tuší, že to, čo vidí, je skutočné. Zámerne ho necháva v pochybnostiach, núti ho pozrieť sa do zrkadla, aby sa zahľadel do očí dnešku i minulosti. Banáš vkladá do príbehov dej. Nie strhujúci, no presvedčivý. Fabulatívne (?) dokumentuje, netrvá tvrdošijne na „svojej" pravde, hoci ju pomenúva...

Všetko toto je v zbierke poviedok, príbehoch ľudí žijúcich v spoločnosti blízkych vzdialených i vzdialených blízkych. Nie osamote, aj keď často sami medzi inými, hoci i najbližšími. Doma, v práci, na cestách... Posledná nevera je opäť kombináciou fikcie a reality z čias nedávno minulých i najsúčasnejších. Ide o poviedky farbisto skicujúce vzťahy muža a ženy v rôznorodých polohách: priateľských, mileneckých, manželských i mimomanželských. Obrázky lásky, zvyku i odvykania, sklamania i pretvárky. Chcenej i nechcenej, miestami osudovej. Nevery dokonanej i „nahryznutej", priznanej i zatajovanej, napriek odhaleniu často nepodstatnej pre ďalší život vzťahu. Hlavne sú to však poviedky o ľuďoch, ktorí chcú plnohodnotne žiť v spoločenstve zvanom rodina. Opretí o lešenia vzťahov a postavení v širšej spoločnosti pracovného kolektívu, susedov a či hoci len ľudí pri vedľajšom stole v bufete...

Igor VÁLEK

MEDAILÓN

Ak chce fotograf uspieť, musí mať rýchle spojenie medzi okom, mozgom a prstom na spúšti fotoaparátu. Samozrejme, najdôležitejší je cit pre obraz a jasná predstava o výslednej fotografii. Aj keď je to tá jediná zo stovky obrázkov, ktoré v danej chvíli urobil. Tieto kritériá nespĺňa veľa slovenských fotografov, lenže Tibor Huszár k nim nepatrí. Nefotografuje fotošopom načačkané farebné fotky celebrít, ale v drvivej väčšine obyčajných ľudí. A aj tých čiernobielo.

Muž s citlivým okom

Tibor Huszár sa narodil v Reci neďaleko Senca, gymnaziálne štúdiá absolvoval v Pezinku a potom sa jeho múzou stala v rokoch 1976 až 1983 pražská FAMU. Začiatkom deväťdesiatych rokov absolvoval stáž na Columbia University v New Yorku, ale to už mal za sebou množstvo fotografií v časopisoch aj samostatné fotografické knižné publikácie, ako napríklad monografiu o významnom maliarovi Deziderovi Millym. Témy ako by si Tibora Huszára vyhľadávali samé. Či už to bola doslova prelomová fotografická kniha Cigáni, či vysoko oceňovaná publikácia New York, mesto tolerancie. Väčšinou dáva prednosť čiernobielej fotografii, čo vysvetľuje nasledovne: „Farba ma nikdy nebavila, hoci v mojich začiatkoch ju stále odo mňa niekto vyžadoval. Veľkou výhodou je, že čiernobiele fotky si človek vyvolá sám. Ja mám rád alchýmiu, je pre mňa zážitok, keď mám celý proces vzniku fotky vo svojich rukách."

Aj keď Tibor Huszár nedávno prežil ťažké obdobie života spojené s vážnymi zdravotnými komplikáciami, jeho nezdolná konštrukcia ho napokon nezradila a momentálne pracuje na knihe o Paríži. Okrem toho v týchto dňoch oslávil 60 rokov a redakcia SNN sa pripája ku gratuláciám.

Barbara PRIBYLINCOVÁ

HUMORESKA

Ako som vylúštil verejnoprávnosť

Paragrafy sú horšie ako hieroglyfy. Egyptským obrázkom nikto nerozumel, kým neprišiel Champollion. Za môj podobne geniálny, ale skromnejší preklad právnických hieroglyfov vďačím nedeľnému televíznemu večernému programu Jednotky a Dvojky. Bežný televízny konzument si vysielanie vychutnáva cez chrumkanie chrumiek. Ja nemôžem od istého času pozerať Jednotku a Dvojku bez lúštenia „zákona o verejnoprávnosti". V spomínanom zákone sa totiž definuje verejnoprávnosť nasledovne: „Služba verejnosti v oblasti vysielania je poskytovanie programovej služby, ktorá je univerzálna z hľadiska svojho geografického dosahu, programovo rozmanitá, pripravovaná na zásade redakčnej nezávislosti prostredníctvom kvalifikovanej pracovnej sily a s pocitom spoločenskej zodpovednosti a ktorá rozvíja kultúrnu úroveň poslucháčov a divákov, poskytuje priestor súčasným kultúrnym a umeleckým aktivitám, sprostredkúva kultúrne hodnoty iných národov a je financovaná najmä z verejných prostriedkov."

V nedeľu večer dva týždne spiatky, keď slovenský národ zasadol k čarovnej debničke, mi Jednotka ponúkla zápas z EURO 2012 vo futbale medzi Chorvátskom a Írskom, ktorý sa hral v Poľsku. Dvojka pre zmenu preteky F1 z Kanady. Až vtedy som hieroglyfy „verejnoprávneho zákona" jasne pochopil. Uvažujme spolu. Nesprostredkovali Jednotka a Dvojka programy „z hľadiska svojho geografického dosahu"? Dokonca nám ponúkli viac, ako nám bolo treba. Veď nám dali naraz Írsko, Chorvátsko, Poľsko, Kanadu a ako bonus v autách F1 množstvo iných národností! Nebola skladba vysielania „programovo rozmanitá"? Bola, lebo na Jednotke bol futbal, ale na Dvojke autíčka! Nebolo to na „základe kvalifikovanej pracovnej sily"? Však sa na futbal a preteky F1 dalo pozerať, len ste si museli vypnúť zvuk, aby ste nepočúvali „komentátorov". Neposkytlo vám RTVS „kultúrnu úroveň a priestor k súčasným a umeleckým aktivitám"? Predsa nám dala možnosť voľby. Keď sa ti šport nepáči, prepni si na Markízu, ktorá vysielala film Súmrak o problémoch mladej upírskej generácie, alebo na JOJ, kde si mohol vari už po sedemdesiaty raz v napätí čakať, či to predsa len s Titanicom nakoniec neskončí inak, ako to vie už aj môj negramotný škrečok.

Reč paragrafov bola zrazu jasná. Program Jednotky v nedeľu večer sa skutočne zameral „na univerzálneho rodinného diváka" a Dvojky na „diváka náročného". Povedzte sami, nie je ľahšie hrať futbal, ako jazdiť s monopostom F1? A pre všetkých, čo tvrdia, že šport nemôže byť základ programu „verejnoprávnej, národnej, nezávislej, informačnej, kultúrnej a vzdelávacej inštitúcie", odkazujem: len počkajte, keď sa začne olympiáda v Londýne. Taký štvorhodinový priamy prenos z lukostreľby – to si vychutnáme.

Milan ZEMO

Predseda Svetového kongresu zahraničných Slovákov Ján Vacval bol mužom silnej viery

Doma pobozkal kríž a vybral sa do šíreho sveta

Ján SMOLEC - Foto: Ladislav LESAY

Významných hlásateľov slovenského národného ducha, ktorých bolo počuť už začiatkom minulého storočia, sme mali najmä v Amerike, kde podpísali známu Pittsburskú dohodu. Tá prispela k tomu, že sme sa vymanili z maďarského područia, ale zároveň strčili hlavy do českého sedemdesiatročného chomúta. Hoci český útlak bol pre Slovákov oveľa miernejší ako maďarský, usilovali sme sa aj z neho vymaniť. Prispela k tomu ďalšia generácia slovenských emigrantov na čele s úspešným podnikateľom v Kanade Štefanom Boleslavom Romanom. K nemu sa pripájali Slováci, ktorí utekali za more po druhej svetovej vojne. Patrili medzi nich najmä aktéri a obhajcovia prvej slovenskej štátnosti. Ďalšia silná vlna emigrantov odchádzala do sveta po komunistickom puči v roku 1948 a sovietskej okupácii 1968. V emigrácii, najmä v USA, vznikali proslovenské organizácie a spolky. Okrem iných aj Svetový kongres zahraničných Slovákov. Za predsedu zvolili Jána Vacvala.

Narodil sa v Ostraticiach, dedinke medzi Topoľčanmi a Bánovcami nad Bebravou.

V jeho rodine sa starostlivo pestovala láska k Bohu, úcta k rodnej hrude a k ľuďom, pre ktorých je slovenské vlastenectvo prvoradé. Prvým dôvodom, prečo v roku 1948 doma pobozkal kríž a vybral sa do Ameriky, bola okrem iného aj nespravodlivá, pomstychtivá poprava prvého slovenského prezidenta Dr. Jozefa Tisa v roku 1947. V Hitlerovom područí to Slováci nemali ľahké a tobôž ideálne, ale je fakt, že zachránil Slovensko pred maďarskými a poľskými plánmi rozparcelovať si ho zo severu a z juhu.

V Amerike si uvedomil, že kto má vieru, môže hory prenášať, kto zapochybuje, stratí silu. Nepoľavil v úsilí, ktoré mu doma vštepovali, urobiť všetko „Za Boha, za národ!“ aj v cudzine. Najskôr však v Amerike úspešne vyštudoval strojársky odbor. Jeho skriptá o novom spôsobe obrábania ocele zaujali spoločnosť Generel Electronic, ktorá prijala jeho dva technické patenty. Na rozličných odborných seminároch prednášal o novom spôsobe obrábania kovov. V technicky vyspelej Amerike si v odborných kruhoch postupne vydobyl celkom slušné postavenie. A tak prišiel čas niečo aktívne robiť aj pre ujarmený národ pod Tatrami. Dovtedy viedli organizácie zahraničných Slovákov zväčša teologickí vzdelanci a právnici.

Od roku 1970 sa tejto úlohy ujal kanadský podnikateľ, uránový kráľ narodený na Slovensku – Štefan Boleslav Roman. Spolupracovať s ním začal aj Vacval. Obidvaja si uvedomovali, že Slováci nedostanú slobodu ako dar, ale musia za ňu bojovať. Vzorom im bol M. R. Štefánik, ktorý oboznamoval svet o kultúrnom bohatstve slovenského ľudu, ale zároveň aj o jeho žalostnom osude. Uvedomovali si, že vyoraná brázda na roli dedičnej nevyschne, prinesie úrodu.

■ BRÁZDA PRE NÁROD

Keď si John Vacval v Amerike zabezpečil skyvu chleba, životnú existenciu, oživil svoju rodolásku a začal aktívne pracovať aj na národa roli dedičnej. Ameriku neinformoval iba o novotách pri spracovaní ocele, ale aj o živote a problémoch národa žijúceho v strede Európy. Priradil sa k Slovákom, ktorí už dovtedy upozornili Ameriku, že v strede Európy žijú šikovní a schopní ľudia.

Napríklad rodák zo Smoleníc Štefan Banič v roku 1914 šokoval Američanov, keď zoskočil na ním zostrojenom padáku z vyše štyridsaťposchodového mrakodrapu a neskôr aj z lietadla.

Na americkej desaťdolárovej bankovke je podpis úspešného amerického bankára Michala Bosáka zo šarišskej obce Okrúhle.

Slovenský kňaz Jozef Murgaš, pôsobiaci v Pensylvánii, je autorom patentov, ktoré ovplyvnili vývoj rádiotelegrafie. Americká tlač o ňom písala ako o vynálezcovi v reverende.

Slovenské korene má aj Andy Warhol, predstaviteľ pop-artu, ktorého obrazy zdobia svetové galérie. Narodil sa síce v Pittsburghu, ale jeho otec bol baník zo Slovenska...

V metropolitnej opere v New Yorku spievali Lucia Poppová a Rudolf Petrák. Pôvod známych amerických hercov McQuinna a Paula Newmana by sme tiež mohli hľadať na Slovensku.

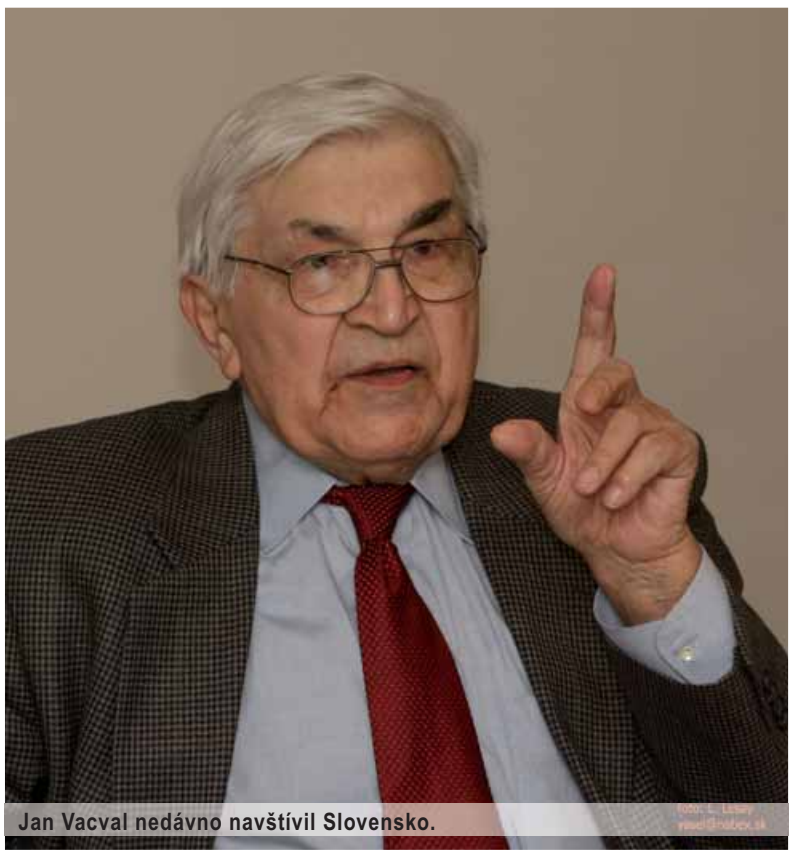

Jan Vacval nedávno navštívil Slovensko.

V stručnom výpočte slávnych Američanov, ktorí sa narodili na Slovensku alebo majú predkov zo Slovenska, nemôže chýbať Eugen Cernan. Jeho meno je spojené s kozmickou loďou Geminy 9. V roku 1972 bol veliteľom Apollo 17. Patrí medzi prvých ľudí na svete, ktorí sa dotkli Mesiaca. Po návrate z kozmu na zem okrem iného povedal: „Necítil som sa na Mesiaci sám. Tri krátery na Mesiaci nesú mená mojich predkov: Maximiliána Hella, Jána Františka Zacha, Ernesta Chladného. Moja stopa na mesiaci je aj stopou slovenskou.“

Ján Vacval zabezpečil, aby slávny kozmonaut Čerňan navštívil aj Slovensko. Mal som tú česť privítať ho aj v redakcii REPUBLIKA. Poznal Čerňana veľmi dobre, lebo Čerňanovci bývali na tej istej ulici ako Vacvalovci. Počas jeho návštevy na Slovensku ho sprevádzal aj ako sused a zároveň aj ako tlmočník.

Je to známa vec, keď sa Slovákovi umožní rozlet, dokáže aj nemožné, vie svoje schopnosti využiť a uplatniť sa v šírom svete. Dôležité je, aby sme sa skutočne nikoho nebáli a svoje si bránili.

■ NEVŠEDNÁ ČINORODOSŤ

Krajania v Amerike si zvolili Jána Vacvala za predsedu Svetového kongresu zahraničných Slovákov. Vybrali a postavili ho do čela tejto organizácie, ktorej poniektorí predstavitelia boli až priveľmi zaťažení čechoslovakistickými názormi. Existenciu samostatného Slovenska si už nevedeli predstaviť. Ich kontakty so Slovenskom boli povrchné. Naproti tomu Ján Vacval päťdesiatšesťkrát navštívil Slovensko najmä po vzniku druhej Slovenskej republiky.

Spriatelil sa s kongresmanom, predsedom zahraničného výboru Henrym Haydenom, ktorý bol štyrikrát zvolený za senátora. Na stretnutiach s ním nehovorili len o technických záležitostiach, ale aj slovenských politických problémoch. Technický špecialista, pôvodom zo Slovenska, oboznamoval významného amerického kongresmana s údelom malého národa po Tatrami od čias Cyrila a Metoda, cez maďarizáciu, „bratské spolužitie“ s Čechmi, boľševickú éru až po vznik druhej samostatnosti. Kongresman sa s ním lúčil výzvou: Aby Slováci o svojom údele informovali aj svet. Ján Vacval smutne zaspomínal: „Kto mal informovať svet, keď na zastupiteľských úradoch sme mali dokonca aj takých „slovenských diplomatov“, ktorí sa hanbili na budove veľvyslanectva vyvesiť slovenskú zástavu. Žiaľ, čechoslovakisti a svetoobčania, ktorí mali v rukách slovenské médiá, šírili a stále šíria do sveta nepriaznivé informácie o Slovensku.“

Slovensku naklonený kongresman Vacvalovi potvrdil, že aj do Kongresu prichádzajú takéto „litánie o slovenských nedostatkoch“, ale on im neverí, lebo má priateľa, ktorý mu poskytuje o Slovensku iné informácie. Kongresman Hayden, žiaľ, už nežije. Na jeho pohrebe sa však objavil aj veniec so slovenskou trikolórou.

■ NÁŠ OBRAZ V CUDZINE

Pokiaľ ide o aktivity a vplyv slovenských emigrantov, najvýraznejšie sa prejavovali historici: univerzitný profesor Milan S. Ďurica, profesor František Vnuk, publicistickými dielami na seba upozornili aj Tomáš Veteška a Dominik Hudec. Na základe dokumentov preštudovaných v archívoch vysvetľovali najzložitejšie slovenské situácie a problémy.

Veľmi pozitívne sa Ján Vacval vyjadroval o proslovenských aktivitách poaugustového emigranta Eugena Löbla, odsúdeného v päťdesiatych rokoch na trest odňatia slobody doživotne. Napriek tomu, že bol Žid, hrdo sa hlásil k slovenskej národnosti a záujmy Slovákov najmä v ekonomickej oblasti vehementne obhajoval. Priniesol do tvrdej až neľudskej americkej ekonomickej teórie myšlienky socializmu s ľudskou tvárou. Hospodárstvo podľa Löbla je systém ľudský stvorený ľuďmi pre ľudí. Odmeny sa nemôžu zvyšovať bez zvýšenia produktivity práce. Löbl kritizoval kapitalistické ekonomické teórie, ktoré neuznávajú ľudské duchovné a etické stránky a redukujú človeka na ekonomický automat – homo economicus. Hybnou silou kapitalizmu je žiaľ egoizmus.

■ ROZLÚČKA S NÁRODOVCAMI

V tomto roku sa Ján Vacval dožil 93 rokov. Z nich 64 prežil v cudzine. Nedávno pobudol na Slovensku niekoľko dní, navštívil rodisko a miesta, kde prežil mladé roky svojho života. V Bratislave, ako sám povedal, sa prišiel rozlúčiť s roduvernými Slovákmi – priateľmi, lebo človek nikdy nevie, kedy si ho Pán povolá k sebe.

Jeho prvé kroky po príchode na Slovensko viedli do prezidentského paláca. Prezident SR Ivan Gašparovič vyzdvihol jeho dlhoročnú záslužnú prácu medzi Slovákmi v zahraničí. S Jánom Vacvalom sa zvítali aj známi národovci, osobnosti, ktoré priložili ruky k dielu v historickom zápase o druhú slovenskú samostatnosť: okrem iných historik, univerzitný profesor M. S. Ďurica, krstný otec vodného diela v Gabčíkove Július Binder, exposlanec Federálneho zhromaždenia, ktoré schválilo zánik ČSFR Roman Hofbauer, predseda Združenia slovenskej inteligencie Korene a Slovakia plus, exposlanec NR SR Viliam Hornáček, poslanec SNR, historik Anton Hrnko, bývalé ministerky slovenskej vlády Katarína Tóthová a Zdenka Kramplová. Na stretnutie pozval aj bývalého veľvyslanca SR v Taliansku Rudolfa Zelenaya s manželkou, publicistkou Evou Zelenayovou, Miroslava Demka, statočného bojovníka za vrátenie svetového hudobného skladateľa Franza Liszta Slovákom, ktorého si neoprávnene prisvojujú Maďari. Na stretnutie prišli i ďalšie osobnosti, ako aj jeho rodinní príslušníci.

■ REČ A MEČ PRAVDY

Ján Vacval aj na poslednom stretnutí nabádal, aby sa Slováci nebáli: „Urobte si Ameriku aj pod Tatrami. Recept je jednoduchý. Držať spolu a vydržať.

Ale národ sa musí vedieť aj sám spravovať. Od roku 1993 máte svoj osud vo vlastných rukách a aký je stav? Vyjadrujú ho slová básnika: Čo v prúde lúpežných stáročí neurvali vám cudzí dravci, to spreneveriť sa pokúšajú vlastní hltaví ziskožravci!

Neostáva vám iné, iba ďalej sa boriť za slovenské víťazstvá. Tak ako vaši hokejisti. Veľmi som však bol sklamaný, ako sa na Slovensku oslavovalo dvojsté výročie narodenia slovenského hudobného velikána Franza Liszta.“

Všimol si, že Slovensko dospelo až k fatálnemu samomrzačeniu. Ak sa Slovák postaví proti Slovákovi, dočkáme sa celonárodného mrzačenia. V minulých rokoch cítil akýsi odklon od slovenských ideálov slobody a spolužitia. Paradoxne, na Slovensku príliš dlho vládli tí, čo samostatné Slovensko nechceli. Médiá tomuto stavu pomáhajú, nie sú vôbec objektívne. Slúžia cudzím záujmom. Národne orientovaní novinári by sa mali opásať mečom pravdy.

Pripomenul som mu, že títo novinári nemajú prístup do verejnoprávnych médií. V nich dominujú novinári, ktorí vítali slovenskú samostatnosť zahaľovaním svojich novín do čiernych smútočných rámov.

Vacval reagoval radou: „Musíme sa vyliečiť z chýb a starých poškvŕn svojho charakteru. Tu väzí naša bieda. Na toto nás upozorňoval už Martin Rázus. Nevieme si ctiť našich ľudí. K cudzím sa tisneme ako podchvostné muchy. Nevieme si vládnuť a spravovať sa ako sebavedomý národ. Vždy potrebujeme nad sebou cudzí korbáč, cudzieho pandúra. Cudzím vieme poslušne slúžiť. Len seba, bohužiaľ, radi zrádzame. V prvom rade v nás je naša skaza. Národ bez hlbokého a prirodzeného citu spolupatričnosti je len rečovo označenou, ale rozkydanou masou a nie národom.“

Svoj monológ končil slovami:

„Môj vek mi dovoľuje povedať do duše svojim rodákom, čo som spozoroval počas päťdesiatych šiestich návštev rodnej vlasti. Čo ma potešilo, čo zabolelo a sklamalo. Občas akoby som volal do púšte bez ozveny politických, kultúrnych, hospodárskych a náboženských predstaviteľov.“

Na otázku, ktoré slovenské osobnosti z minulého obdobia si najviac cení, odpovedal bez dlhšieho zvažovania:

„Generála Milana Rastislava Štefánika a prvého slovenského prezidenta Dr. Jozefa Tisa.“

A z nedávneho obdobia...

„Spisovateľa Laca Ťažkého, publicistu Jerguša Ferka, Dušana Slobodníka a ešte redaktorov REPUBLIKY, ktorí príkladne obhajovali štátotvorné záujmy Slovenska .

A spomedzi politikov?

„Jednoznačne Vladimíra Mečiara predovšetkým z obdobia zápasu o samostatné Slovensko a z prvých rokov budovania slovenskej štátnosti. Zazlievam mu však, ako rýchlo zabudol a vytisol od seba osobnosti, ktoré mu pomáhali Slovensko osamostatniť, a obklopil sa chamtivcami, ktorým absolútne nešlo o samostatnosť ani o HZDS, ale iba o zbohatnutie počas privatizácie. Rovnako sa mi však nepáčilo položenie smrtiaceho semtexu kádeháckym ministrom k Mečiarovým dverám a súčasné neobjektívne mediálne znevažovanie celého jeho vládnutia. Mečiar si zaslúži objektívne zhodnotenie svojich zásluh i chýb. Od vašich marxistických, čechoslovakistických a svetoobčianskych historikov a novinárov sa toho asi nedočkáte. Verím, že sa Slováci dočkajú aj objektívneho zhodnotenia prvého slovenského prezidenta Dr. Jozefa Tisa.“

V mene čitateľov Slovenských národných novín sme Jánovi Vacvalovi zaželali, aby sa v zdraví dožil stovky.

Slovák žijúci šesťdesiatštyri rokov v Amerike nás vyprevádzal slovami:

„Daj Boh šťastia tejto zemi!“

Chceme deťom vštepovať vzťah k slovenskému jazyku

Detské talenty 2012 v Žiline

Vo štvrtok 31. mája 2012 ožila aula Gymnázia sv. Františka z Assisi deťmi základných škôl zo Žiliny a z okolia, aby predviedli verejnosti svoje malé umenie. Na školách nám vyrastajú nadané a talentované deti, ktoré niekedy ani nevedia o svojom talente. Týmto podujatím by sme im chceli pomôcť vyjsť z tieňa na svetlo a škole pomôcť predviesť sa svojou školskou a mimoškolskou umeleckou činnosťou.

Táto prehliadka talentovaných detí vychádza z pôvodnej slovenskej tvorby, ktorou chceme zároveň vštepovať deťom vzťah k vlastenectvu, slovenskému jazyku a všetkému pôvodnému, národnému a slovenskému. Podujatie otvoril riaditeľ Domu Matice slovenskej v Žiline Branislav Kohút, ktorý sa poďakoval organizátorom a odovzdal slovo predsedovi MO MS v Žiline Ing. Pavlovi Jureckému, ktorý oboznámil prítomných s myšlienkou zrealizovať toto podujatie. Deti oblečené v krojoch spievali slovenské ľudové pesničky, spievali a tancovali v muzikáli, predviedli divadelné a hudobné umenie. Program bol naozaj pestrý. Najprv vystúpili žiačky zo ZŠ v Lietavskej Lúčke, ktoré svojim krásnym spevom odštartovali podujatie. Po nich sme ešte v krajine hudby zostali, nakoľko sa nám v muzikáli predstavili žiaci ZŠ Slovenských dobrovoľníkov v Žiline – Budatíne. Zahrali a zaspievali muzikálové divadielko od Bella Felixa o tom, aké je náročné nájsť „Ženícha pre slečnu myšku“. Muzikál vystriedalo divadielko zo ZŠ Lietava s výborným hereckým obsadením a veľmi dobre spracovaným dielom Ľudmily Podjavorinskej Čin – čin. Okrem účinkujúcich si určite zaslúži pochvalu aj p. učiteľka Maljačková, ktorá toto dielko s deťmi naštudovala. Po ZŠ Lietava sa na javisku objavili kulisy, ktoré naznačovali, o čom bude ďalší program. Preniesli sme sa do rozprávky od P. Dobšinského O troch grošoch, kde Lysica ako jediná škola zapojila do divadelného predstavenia celý kolektív triedy a predviedli spracovanú všetkým známu rozprávku. Nakoniec vtiahli do deja aj samotnú učiteľku. Z krajiny rozprávok sme sa preniesli do kráľovstva detských hier. Pásmom detských hier a tancov „V sade“ ukončili žiaci z DFS Kolárik pri ZŠ v Kolároviciach dnešný program.

Účinkujúci zo všetkých základných škôl nám pripravili krásne popoludnie, na ktoré sa prišli pozrieť nielen rodičia. My im za to ďakujeme, žiakom za krásny kultúrny zážitok a obecenstvu za účasť, veď naše podujatie malo silnú konkurenciu v meste, kde sa konali Staromestské slávnosti.

Ďakujeme tiež organizátorom, ktorí nám umožnili podujatie zrealizovať i Gymnáziu sv. Františka z Assisi, ktorí nám bezplatne zapožičali miestnosť. Veľká vďaka patrí aj ŽSK a Matici slovenskej, ktorí nám finančne pomohli podujatie zrealizovať.

A my sa už teraz tešíme na budúci rok, čím nás naše talentované deti opäť prekvapia.

Zuzana MIŠKOVSKÁ

Nadviazaná medzikultúrna spolupráca bude trvať aj naďalej

Slovenskú Ľupču navštívili hostia z Macedónska

V dňoch 24. – 27. 5. 2012 privítala obec Slovenská Ľupča a DFS Dratvárik, ktorý je kolektívny člen Matice slovenskej, hostí z Detského kultúrneho centra Karpos, Skopje z Macedónska. Vo štvrtok po príchode absolvoval súbor návštevu Ľupčianskeho hradu, ktorý tvorí neodmysliteľnú dominantu obce. Piatkový program bol veľmi náročný, pretože súbor počas dňa vystupoval hneď dvakrát, a to v obciach Nemecká a Slovenská Ľupča.

Počas ich hodinového programu odprezentovali obyvateľom spomínaných obcí kruhové, krútivé tance z celého územia Macedónska, nazývané Horo. Ľudia, ktorí boli prítomní na ich vystúpení, mali možnosť zhliadnuť typické hudobné nástroje Balkánu, ako sú tapan, zurna, tambura a iné. Súbor predviedol vo svojom programe nádherné dvoj, troj-hlasné chorálové spevy, ktoré majú veľmi dlhú tradíciu a viažu sa na konfesionálnu príslušnosť obyvateľov Macedónska. Okrem toho v piatok prijal DKC Karpos na obecnom úrade starosta obce Slovenská Ľupča pán Ing. Miroslav Macák. Piatkový večer zavŕšil súbor spoločným posedením pri guláši vo farskej záhrade spoločne aj s členmi a rodičmi z DFS Dratvárik. Sobota patrila Turíčnemu jarmoku v Slovenskej Ľupči, ktorý zaznamenal už svoj 12. ročník. DKC Karpos sa zúčastnili na krojovanomo sprievode obcou a následne vystúpili aj v hlavnom galaprograme. Poobede navštívil súbor mesto Banská Bystrica, kde sa oboznámil s históriou mesta. Svoju návštevu Slovenska, ako aj Slovenskej Ľupče ukončil súbor účasťou na nedeľnej svätej omši, na závere ktorej zaspievali v krojoch slávnostnú pieseň. Počas zájazdu mali deti z DKC Karpos možnosť zažiť a spoznať našu kultúru aj trochu inak, keďže boli ubytovaní v rodinách. Zo začiatku sme sa obávali jazykovej bariéry, ale keďže máme spoločné slovanské korene, s komunikáciou veľký problém nebol. Priateľstvá, ktoré vznikli, bolo badať aj pri rozlúčke, keď vypadla nejedna slzička. Na záver pozvali vedúci DKC Karpos deti z DFS Dratvárik do Macedónska, kde by mal súbor v septembri reprezentovať Slovensko a samotnú Slovenskú Ľupču na najstaršom detskom folklórnom festivale v bývalej Juhoslávii. Veľmi sa tešíme, že sa podarilo nadviazať spoločnú spoluprácu, ktorá bude pokračovať aj naďalej. Dom Matice slovenskej v Banskej Bystrici participoval na návšteve DKC Karpos prostredníctvom zamestnanca domu Matúša Ivana, ktorý inicioval a zorganizoval návštevu súboru na Slovensko.

Matúš IVAN

Na stretnutí odovzdali ocenenia obetavým matičiarom

Posledný krajský snem bol v Bratislave

Minulý týždeň, 16. júna, sa v hlavnom meste uskutočnil Krajský snem Matice slovenskej bratislavského kraja. Slávnostnú udalosť pripravil Dom Matice slovenskej a Krajská rada v organizačnej spolupráci s MO MS v Dúbravke. Snemovanie otvorilo vystúpenie folklórneho súboru Klnka z Dúbravky. Po básni prednesenej umelkyňou, dlhoročnou matičiarkou a predsedníčkou MO 1 Evou Kristinovou privítala hostí a prítomných predsedníčka Krajskej rady Jana Lipníková.

Medzi účastníkmi nechýbal predseda MS Marián Tkáč. Slávnostnú atmosféru umocnilo odovzdávanie vyznamenaní za dlhoročnú činnosť práce v Matici a za zachovávanie tradícií nášho národného povedomia. Pamätné listy si prevzali Vojtech Ečery, Ľudmila Schwothová, Jarmila Ožvoldová, Helena Čajková, Mária Herichová, Jana Litváková. Bronzovú medailu dostali Jozef Vallo, Teodor Žatko, Elena Kadlečíková. Striebornou medailou boli ocenení Fridrich Kolarovič, Ľudovít Schwott. Zlatou medailou bol vyznamenaný Stanislav Bajaník.

Na úvod rokovania sa prihovoril predseda Matice Marián Tkáč. Zhodnotil aktuálny život v Matici, ktorá žije i napriek všetkým udalostiam, ktoré ju v minulosti postihli. Pred voľbami do Krajskej rady sa prihovoril prítomným šéfredaktor SNN Maroš Smolec, ktorý v Ružinove založil miestny odbor. Priblížil prítomným stránky SNN, ktoré dostali novú tvár a rozšírili sa o nové rubriky. Slovenské národné noviny sú v súčasnosti veľmi čítané, no málo sú propagované v novinových stánkoch Bratislavy.

Správu o činnosti predniesla predsedníčka Krajskej rady Jana Lipníková. Súčasnú situáciu v bratislavskom kraji rozobrala riaditeľka Domu Matice D. Suchá. Po voľbách do Krajskej rady a jej členov volebná komisia oznámila, že novým predsedom Krajskejrady Bratislavského kraja sa stal Štefan Martinkovič, ktorý sa poďakoval za dôveru a povedal: „Dávam si za cieľ aktivizáciu Krajskej organizácie, v ktorej sa budem výsostne snažiť o posilnenie členskej základne s dôrazom na mladú generáciu a slovenskú inteligenciu. Ciele Matice sú jednoznačné: oživenie činnosti, získavanie mladých ľudí pre činnosť, návrat Matice do verejného života, dať väčšie právomoci najmä v regiónoch, viac demokracie do verejného života a ďalšie.“

Dňa 31. 5. 2012 sa v MKS v Slovenskej Ľupči konalo valné zhromaždenie členov Združenia škôl s rozšíreným vyučovaním regionálnej výchovy a ľudovej kultúry.

Po odmlke, ktorá znamenala pre školy, ktoré boli členmi združenia absenciu koncepčnosti, vzájomnej pomoci a spolupráce, sa riaditeľstvo ZŠ Sama Cambela, i za spolupráce DMS v Banskej Bystrici, rozhodlo činnosť združenia obnoviť na valnom zhromaždení. Pozvaní boli všetci členovia združenia, avšak prijatie pozvánky akceptovalo približne 10 škôl, ktoré na základe vlastných schopností nielen uplatňujú javy regionálnej výchovy v edukácii mládeže, ale sú aj ochotné podieľať sa na obnovení združenia pomáhať pri napĺňaní jeho cieľov. Zhromaždenie sa konalo vo veľmi príjemnej atmosfére a otvoril ho úvodným slovom riaditeľ ZŠ Sama Cambela René Kováčik. Zároveň privítal všetkých prítomných i hosťa Zuzanu Drugovú, programovú manažérku Metodického centra UMB pre Slovákov žujúcich v zahraničí, ktorá prezentovala možnosti aplikácie regionálnej výchovy u nás v komparácii so zahraničím. Po krátkom príspevku nasledovala pracovná časť, kde sa preberali organizačné záležitosti, ale aj voľby do orgánov združenia. Do predsedníctva združenia boli zvolené ZŠ Sama Cambela Slovenská Ľupča, ZŠ Spojová Banská Bystrica a ZŠ Hrochoť. Členmi dozorného výboru sa stali ZŠ Jozefa Hanulu Liptovské Sliače, ZŠ Malatiná a ZŠ Valaská. Do ďalšej činnosti im želáme veľa síl, chuti a entuziazmu, pretože ich čaká náročná práca, ktorá však raz určite prinesie želané ovocie. Myšlienky regionálnej výchovy, ako aj ich podpora je blízka Matici slovenskej, pretože pojmy ako národná hrdosť, vlastenectvo či uchovávanie koreňov predošlých generácií postupne miznú zo slovníka dnešnej mládeže. A to si dobre uvedomujú aj jej predstavitelia, preto regionálnu výchovu považujú za vhodný prostriedok integrácie týchto myšlienok súčasným deťom. Spolupracovať so združením bude Dom MS v BB i v budúcnosti, a to najmä prostredníctvom riaditeľky Jany Krížovej, ktorá sa uvedenej problematike venovala niekoľko rokov počas pôsobenia na PF UMB a je to jej profesijným i osobným záujmom.

Jana KRÍŽOVÁ

O ľudovej kultúre na našich školách

Tento rok sa uskutoční už tretí ročník výstupu na najvyšší vrch pohoria Matra, na Modravú horu. Výstup sa uskutoční v sobotu 14. júla. Dátum sme zvolili tak, aby čo najmenej kolidoval s inými pamätnými dňami, najmä cirkevnými a na východnom Slovensku. Zároveň i výstup zachová väzbu na sviatok sv. Cyrila a Metoda v júli.

Na vrchol sa stretneme od 12. do 14. hodiny. Až na vrchol (nadmorská výška: 1014 m) možno prísť autom alebo autobusom, parkovisko je pod vrcholom alebo asi 2 km nižšie v stredisku Mátraháza. Modravá hora

14. júla opäť na vrchol Matry

(maďarský názov: Kékestetö) je asi 100 km východne od Budapešti. Z Budapešti do Gyöngyös vedie diaľnica, potom asi 10 km obyčajná asfaltka. Kto má v aute navigačný prístroj, nech si vloží ako cieľ vrchol hory alebo Mátraháza.

Nezabúdajme, že Matra patrí do trojvršia na našom štátnom znaku: Tatra – Matra – Fatra. Aspoň tak sa vžil názov trojvršia v našej národnej pamäti. Pripomínajme si Matru aspoň raz ročne kolektívnym výstupom.

(red)

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

O matičnom potešení

Aj v časoch, keď nie všetci žičia Matici a jej novému smerovaniu, dejú sa pozoruhodné veci. Môj návrat z Ameriky bol dlhý a sprevádzaný hľadaním kufra, v ktorom som prinášal dar Matici, vlastne prísľub daru. Riaditeľ Slovenského ústavu v Clevelande Andrej F. Hudák Jr. podpísal so mnou rámcovú dohodu o tom, že ním riadený inštitút podaruje všetky svoje relevantné dokumenty – knihy, časopisy od roku 1892, ďalšie písomnosti, ako aj obrazy a trojrozmerné predmety – Matici slovenskej. Aby sme tieto dokumenty zachovali a aby slúžili na poznávanie zásluh generácií amerických Slovákov na našej slobode. Všetko sa to má udiať tak, aby sme presun stihli do osláv 1 150. výročia príchodu solúnskych bratov a 150. výročia Matice slovenskej.

Zmeškaný kufor aj s dohodou dorazil s trojdňovým oneskorením.

Potešením je aj prvých dvadsaťdva zakladajúcich členov Matice slovenskej v novej ére. Na slávnosti v historických priestoroch prvej matičnej budovy v (inak rozkopanom) Martine prežívali sme krásne chvíle. Zneli tóny, báseň i oceňujúce slová. Zakladajúcimi členmi Matice sa stali traja profesori, rektor univerzity, tri dámy, dvaja župani, dvaja primátori, viceprimátor, generálny riaditeľ podniku, katolícky kňaz a ďalší nadšení matičiari.

Bolo to celé dojímavé, no všetkých osobitne potešil najmä dar profesora Ďuricu Matici: faksimile dokumentov, ktoré vznikli v čase zrodu Matice slovenskej na cisárskom dvore a ktoré pán profesor vypátral v cisárskom archíve. Vďaka tomu sa v našom matičnom archíve ocitli dosiaľ neznáme, vzácne 150-ročné dokumenty, pohľad na Maticu slovenskú zvonku, a to priamo od cisára pána Františka Jozefa a jeho úradníkov. Nielenže ich preložíme a uverejníme, stanú sa zrejme dôležitými dokumentmi osvetľujúcimi slávne prvé obdobie v živote Matice slovenskej.

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska

Spod spravodajského pera

■ V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI ZASADALI

Dňa 7. 6. 2012 sa konalo VZ MO MS v Spišskej Novej Vsi, ktoré otvorila predsedníčka J. Prochotská. Prítomných privítal aj riaditeľ domu MS Mgr. R. Zacher a poďakoval predsedníčke za prácu, ktorú robí. MO MS si na svojom zasadaní pripomenul 250. výročie narodenia A. Bernoláka a 220. výročie Slovenského učeného tovarišstva. Všetci prítomní spevom znelky MS Hej, Slováci začali prezentáciu, ktorú pripravili D. Jurášková so svojimi študentmi z Gymnázia Školská ulica. Zarecitovali Prológ, ktorý napísal pri 100. výročí úmrtia A. Bernoláka P. O. Hviezdoslav a od M. Eliáša Vy stvorili ste povedomie prví, že národom sme... literárno-dokumentárne pásmo k výročiu podnetu na vznik Slovenského učeného tovarišstva. Život a dielo A. Bernoláka priblížil M. Mróz. Videoprojekciu zo života a diela A. Bernoláka pripravil P. Kraus so svojimi študentmi zTechnickej akadémiev Spišskej Novej Vsi. Piesňou V. P. Tótha Slovenčina moja sa ukončila slávnostná časť VZ. Po malom občerstvení a prestávke pokračoval program pracovnou časťou, v ktorej odzneli správy o činnosti a hospodárení, revízna správa i plán činnosti MO MS v Spišskej Novej Vsi. Poďakovanie patrilo aj mestu, ktoré pomáha zabezpečovať finančne projekty z dotácií mesta. Riaditeľ Domu MS v Spišskej Novej Vsi odovzdal preukaz novému členovi MS P. Krausovi a členom MO MS, strieborné ocenenia za všestrannú pomoc MO MS primátorovi mesta J. Volnému a M. Spáčovej. V diskusii Ing. P. Kubičár poďakoval predsedníčke za prácu, ktorú dôverne pozná, je dlhoročným členom výborov, preto si dovolil ohodnotiť jej prácu za najlepšiu. Predsedníčka návrhovej komisie J. Králová prečítala uznesenie a už znela hymna MS Kto za pravdu horí, ktorá VZ MO MS v Spišskej Novej Vsi ukončila.

Jana PROCHOTSKÁ

■ NAJLEPŠÍ Z NAJLEPŠÍCH

Centrum voľného času Rožňava v spolupráci s Krajským školským úradom v Košiciach a mestom Rožňava aj tohto roku pripravili slávnostné vyhodnotenie predmetových olympiád a školy roka za obdobie školského roka 2011/2012. Všetkých privítala riaditeľka CVČ Izabella Hurajtová a následne ďakovné slová všetkým ocenením, ako aj pedagógom povedal zástupca primátora mesta Burdiga. V úvodnom kultúrnom programe sa predstavili deti z MŠ E. Rótha a z MŠ Štítnická ul. Ocenenia pri víťazov jednotlivých olympiád malo krásny priebeh, z celého okresu sa ocenili tí najlepší. Medzi oceneniami sa v kultúrnych vložkách predstavili aj víťazi jednotlivých súťaží, ako napr. Nicol Hliváková, Martina Zagibová, Lucia Urbančíková, ale aj mladé nádejné talenty v gymnastike. Medzi školami roka bola v oboch hodnotiacich súťažiach, teda vedomostnej aj športovej najlepšia ZŠ ul. Pionierov Rožňava. Poďakovanie však patrí všetkým pedagógom, ktorí sa aj na úkor svojho času venujú talentovaným deťom a spoločne sa pripravujú na jednotlivé súťaže. Ďakujeme pracovníkom CVČ na čele s riaditeľkou, že aj tohto roku pripravili pekné poďakovanie súťažiacim a na mnohých tvárach vyvolali krásny úsmev.

Zlatica HALKOVÁ

■ DNI MESTA JELŠAVA

Dni mesta začali v piatok slávnostným večerom, pre ocenených, v rímskokatolíckom kostole v Jelšave. Medzi ocenenými bol aj Ondrej Turčáni, fotograf, maliar, ktorý napríklad v roku 1998 vystavoval fotografie a obrazy spoločne s Dušanom Zadrošom v Mestskom klube v Jelšave. A v sobotu pri vynikajúcom počasí a perfektnej atmosfére bolo veselo. Súťaž vo varení gemerských guliek, víťazná domáca pálenka-hruškovica, atrakcie na jarmoku, skákacie hrady pre deti, výborný poľovnícky guláš, hasiči v akcii, jednoducho, krásny deň. V kultúrnom programe okrem iných vystúpila aj FSS Hrabina pri MO MS z Nižnej Slanej a mladý Majo Turic zahral na varhanoch. Mnohých zaujalo aj múzeum, najmä jeho expozícia, do ktorej MO MS v Jelšave prispel mnohými exponátmi, najmä dobovými fotografiami. I takouto formou sa naši matičiari stretávajú. Ďakujeme vám.

Ľudmila PETERGÁČOVÁ

■ ŠACHOVÝ TURNAJ

Dom Matice slovenskej v Leviciach pravidelne organizuje rôzne podujatia pre mládež. Vo štvrtok 31. mája 2012 to bol šachový turnaj pre študentov stredných škôl okresu Levice. Súťažilo sa o majstra dorastencov. Na turnaji sa zúčastnili študenti zo stredných škôl okresu Levice. Šachový turnaj otvoril riaditeľ DMS Vincent Mozdík, ktorý v príhovore oboznámil študentov s podujatiami DMS a vyjadril presvedčenie, že ich bude môcť na niektorom z týchto podujatí privítať. Po urputnom boji sa na prvých troch miestach umiestnili Martin Chlpík, Lukáš Béreš a Juraj Lecký. Všetci traja dostali diplomy a hodnotné knihy. Po zhodnotení turnaja hlavným rozhodcom riaditeľ DMS všetkým poďakoval a turnaj ukončil.

Vincent MOZDÍK

Dom Matice slovenskej v Žiline dávno nezažil taký nápor, akým ho poctila verejnosť v pondelok 4. júna 2012. Symbolicky si v ňom podali ruky J. C. Hronský a gen. M. R. Štefánik.

Vo výstavnej sieni DMS bola nainštalovaná a otvorená putovná výstava Zahraničná Matica slovenská – Odkaz Jozefa Cígera Hronského, ktorú autorsky pripravil Peter Cabadaj. Prítomným ju priblížil Igor Válek, manažér kultúry Slovenskej národnej knižnice – Slovenského národného literárneho múzea v Martine.

V Žiline o Hronskom a Štefánikovi

Riaditeľ DMS Branislav Kohút pri tejto príležitosti zároveň prítomným predstavil spisovateľa a novinára Stanislava Hábera, autora knihy Štefánik po pristátí zastrelený?, načo sa účastníci skutočne vydareného matičného pondelka presunuli do Exilovej knižnice DMS na besedu s autorom, spojenú s autogramiádou spomínanej publikácie.

Stano Háber svojím pútavým rozprávaním nielen o Štefánikovi poslucháčov okamžite zaujal. So záujmom sme si vypočuli Stanove zážitky z vojny v krajinách bývalej Juhoslávie, predovšetkým o deťoch vo vojnových konfliktoch (spracované v jeho filme Tisíc malých princov – 1992).

Exilová knižnica DMS bola zaplnená do posledného miesta, čo svedčí aj o tom, že Žilinčania majú stále živý záujem o našich velikánov.

Branislav KOHÚT

V Martine 13. júna 2012 sa uskutočnilo siedme pracovné rokovanie dozorného výboru Matice slovenskej. V úvode rokovania správca MS Ján Eštok informoval členov dozorného výboru o rozpočte Matice slovenskej na rok 2012 a o situácii v Neografii, a. s. v Martine.

V ďalšej časti rokovania o hospodárskych a majetkových otázkach MS, po prehodnotení predchádzajúceho účtovného obdobia, prijal dozorný výbor MS vyjadrenie k účtovnej závierke Matice slovenskej za rok 2011. Zasadnutie pokračovalo vyhodnotením úloh a informácie z rokovania Výboru MS zo dňa

Rokoval dozorný výbor Matice slovenskej

2. júna 2012. Výsledky kontrol o čerpaní finančných prostriedkov v Pedagogickom odbore MS, v Krajskej rade MS Trnavského kraja a v DMS v Dunajskej Strede, vzali členovia výboru na vedomie. Porušenie finančnej disciplíny nebolo zistené. Členovia DV prijali stanovisko k podnetu Miestneho odboru MS Košice I. na zrušenie volieb Krajského snemu Košického kraja a ďalší podnet tohto miestneho odboru na konanie riaditeľky DMS v Košiciach odročili na ďalšie rokovanie DV MS. Podnet Jána Bobáka, na prekročenie kompetencií predsedom MS ostáva v riešení. V závere predseda Dozorného výboru MS Jozef Lukáč informoval členov výboru o priebehu Krajských snemov Matice slovenskej.

Jozef LUKÁČ

V SNN 25 si prečítate: ■ Grécke voľby a ich dosah na Slovensko ■ Prečo cúvla Radičovej vláda pred širokorozchodnou? ■ Rok 2012 - rok slovenskej vzdelanosti ■ Zemkovej kotrmelce v RTVS

Karikatúra: Andrej MIŠANEK

PREDPLATNÉ NA ROK 2012

Ročné predplatné **26 €**
Polročné predplatné **13 €**
Štvrťročné predplatné **6,50 €**
Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na tel. čísle **043 / 4012 837** a na adrese **snnredakcia@matica.sk**

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahoslav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciame. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.